REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Dumineca 37.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 200.—Anul LXXI. Brașov, Vineri 12 (25) Septemvrie 1908.

Să luăm aminte!

Avem să ne împlinim azi o gravă și sfântă datorie publicistică.

Intâi de toate trebue să atragem luarea aminte a cetitorilor noștri, a publicului și a întreg neamului românesc asupra faptului, că în desfășurarea vieței noastre năcăjite și chinuite naționale am ajuns iarăși la un moment de cea mai mare însemnătate și de cea mai grea cumpănă.

După patruzeci de ani de oblăduire ungurească în veacul dualismului austro-ungar, spiritul timpului și împrejurările politice din monarhia noastră au adus cu sine, ca însuși Domnitorul nostru, Majestatea Sa împărătească și regească apostolică, să vadă și să cunoască neapărata cerință și trebuința a timpului, după care nu mai merge ca dieta ungurească, parlamentul central al țărilor aparținătoare coroanei Sf. Stefan, să fie ales ca până acuma numai de-o mică minoritate a cetățenilor, de niște clase privilegiate, ear marea mulțime a cetățenilor să n'aibă drept de vot la alegeri și să nu fie de loc reprezentați în dietă și ca prin urmare Majestatea Sa să pretindă dela guvernul țării, să facă cu putință prin-tr'o reformă electorală și în deosebi prin introducerea *votului universal*, ca toți cetățenii fără deosebire să se poată bucura, în măsura cea mai largă posibilă, de dreptul electoral și să fie astfel reprezentate în parlamentul central din Budapesta toate păturile poporațiunei și toate popoarele regatului ungar.

Aceasta reformă electorală după ce a fost timp îndelungat trăgănată, va veni totuși în curând cu chiu cu vai înaintea dietei. Cauzele trăgănării le cunoaștem. Dorinței monarhului și dorinței țării i se opune voința și tendința celor ce au stăpânit până azi, ca să-și pastreze stăpânirea și supremația și deci să zădărnicească cât numai se poate lărgirea și estinderea dreptului electoral în înțelesul adevărat democratic pe baza dreptății, a egalității pentru toți.

In cele din urmă, neavând încătrău și fiind siliți de-a procede vrând nevrând la reforma electorală, la care s'au angajat în pactul încheiat cu coroana când au venit la putere, guvernul și coaliția vor trebui să prezenteze peste vr'o lună de zile camerei proiectul de reformă electorală. In ședința de eri a camerei la interpelația deputatului Dr. A. Vlad, ministrul de interne Andrassy a răspuns indirect, că în adevăr proiectul său de reformă electorelă *e întemeiat pe sistemul pluralității*; adecă ca o parte dintre alegători, cari știu ungurește, ori plătesc mai multă dare, ori au diplome ș. a. să aibă dreptul a două sau trei voturi, pe când mulțimea cea mai mare a cetățenilor va uza numai de dreptul unui singur vot. A mai declarat ministrul Andrassy că aceasta nedreptate strigătoare la ceriu, prin care se zădărnicește tot ce se așteaptă dela votul universal, — adecă să fie cât mai mare egalitate în exercitarea dreptului de vot, căci un cetățian, fiindcă are mai multă avere sau o diplomă, nu e mai bun decât altul care și el își plătește după ale sale puteri contribuția și își dă partea lui la jertfa de sânge pentru apărarea patriei — a trebuit să se ia în proiect, fiindcă altfel nu se putea asigura supremația rassei maghiare.

Ce a fost până acuma să se continue așadar cu ajutorul sistemului pluralității; elementul maghiar să continue a fi stăpân absolut în dietă și celelalte popoare să rămână și în viitor lipsite de putința de a face să se țină seamă și de dorințele și trebuințele lor!

Se poate oare ca după toate câte s'au petrecut înăuntrul monarchiei, după introducerea votului universal, egal și secret în Austria, mișcarea pentru votul universal pornită chiar la dorința Majestății Sale să se sfârșească în Ungaria c'un astfel de dezastru?

Deja răsună pe toată întinderea Țării unguresti și a Ardealului glasul protestător al părții covârșitoare a poporațiunei țării în contra atentatului cel-I încearcă cei dela putere asupra libertății sale electorale. Românii își unesc glasul lor cu al celorlalți. Ori câte s'ar fi petrecut până acuma pentru a-l sugruma, ori câte loviri ar fi primit Românii dela ocârmuitorii țării și ori câte greșeli și păcate s'ar fi săvârșit de oamenii noștri până acuma, în fața celor ce se petrec azi este o datorie sfântă națională românească să strigăm și să protestăm în gura mare în contra tendinței de a sugruma libertatea electorală ce-o reclamă principiul votului universal, și să dăm în acelaș timp tot sprijinul posibil și deputaților naționaliști, cari luptă pentru isbânda lui!

Pentru fondul jubilar al »Gazetei«.

Au mai contribuit:

Onor d. *Romul Raca* din *Boutari* 5 (cinci) coroane.

Dognacica (Bănat) 21 Septemvrie 1908. — Prea onor d-le director! Ca fiiu al națiunii românii din unghiul cel mai indepărtat al Bănatului, trimit și eu pentru fondul jubilar al „Gazetei" 2 (două) coroane. Dumnezeu să vă țină în lupta dreaptă încă mulți fericiți ani!

Alexa Bălătescu.

Revista politică.

E vorba ca toate partidele opoziționale unguresti să formeze dimpreună cu naționaliștii și cu socialiștii o *contra-coalițione pentru eluptarea votului universal*. Deputatul naționalist slovac Mateiu Bella, făcând darea de seamă înaintea alegătorilor săi din Lipto-Szt-Miklos să fi zis între altele: Se pregătește o contra-coaliție și încă fără considerare de naționalitate. Faptul acesta este unic în istoria Ungariei. Ne stau înainte grele lupte. Dar dacă va isbuti a se face contra-coaliția popoarelor, învingerea va fi a poporului. Această coaliție e cea mai sigură garanță și pentru aceea, ca gravaminele (plângerile) limbistice și culturale ale naționalităților nemaghiare să fie curmate. Adunarea poporală slovacă, către care a vorbit Bella, a primit un proiect de rezoluțiune, care apelează la toți deputații din partidul național, ca să fie cu statornicie în luptă, până ce vor isbuti a dobândi votul universal. Adunarea slovacă a adresat apoi o telegramă Majestății Sale cu rugarea ca să nu dea aprobarea sa preaînaltă proiectului de reformă cu votul plural.

*

Printr'un autograf preaînalt publicat în ziarele oficiale *delegațiunile* au fost convocate pe ziua de 8 Oct. la Budapesta.

*

Unul dintre politicianii maghiari, cari cunosc mai deaproape gândurile și vrerile celor dela cârma țării, publică în ziarul "Pesti Hirlap" următoarele informațiuni privitoare la *situațiunea actuală politică*. Guvernul s'ar fi hotărât, zice-se, să îndeplinească reforma electorală și să resolve cestiunea băncii naționale și problemele militare. Pentru desbaterea și votarea reformei electorale guvernul are nevoie cam de un an iar un alt an i-ar trebui, până s'ar pregăti și esecuta alegerile cele nouă pe basa nouei legi electorale. In timpul acesta de doi ani guvernul va căuta să resolve afacerile militare și cestiunea băncii prin fusiunea partidelor coaliției și prin realisarea unei înțelegeri corespunzătoare cu Austria. E vorba adecă să se creieze în Ungaria și în Austria o bancă independentă, care însă să stabilească în înțelegere comună cestiunile cari privesc conducerea afacerilor și convențiunea monetară.

*

In 22 Septemvrie după amiazi *partidul naționalist dietal* a avut o conferință în care a decis, că reflectează de a fi reprezentat și el în *delegațiune* prin doi membrii ordinari și un membru suplent. Pe baza acestei hotărâri presidiul partidului a adresat lui Francisc Kossuth, ministru de comerciu și președinte al partidului independist și dela 48, în care îi comunică această dorință a partidului naționalist. Totodată nominează pe deputății Mihail Polit, Vasilie Lucaciu respective pe deputatul Milan Hodza, ca pe aceia, pe cari partidul îi candidează ca membrii ai săi în delegațiune. Intru cât la alegerea membrilor în delegațiune, ce a fost pusă la ordinea zilei în cameră pe ziua de 23 Septemvrie nu s'ar lua în considerare dorința partidului naționalist, membrii acestuia sunt hotărâți de a se retrage și din celelalte comisiuni dietale în cari au fost aleși.

O altă știre mai adauge, că în scrisoarea clubului naționalist către Kossuth se declară, că dacă cererea lui va fi respinsă, partidul va privi acesta de cea mai aspră provocațiune. Mai adauge știrea, că Milan Hodza a avut cu deputatul independist Sümegi un schimb de vorbe aspru. Sümegi să-i fi imputat lui Hodza că „naționalitățile ar primi sprijin material dela Kristoffy". — Cum vedem toate le-ar născoci independiștii de ciudă că naționaliștii stărue pentru recunoașterea drepturilor lor.

*

Nemulțumirea în sânul naționalităților și elementelor democrate maghiare din Ungaria *în contra proiectului de reformă electorală* a ministrului Andrassy crește pe zi ce merge. Mișcărei pornite de deputații naționaliști și de conducătorii socialiști s'au alăturat acum și *partidul radical maghiar* (partidul fostului ministru Kristoffy) care a ținut trei mari întruniri în Oedenburg, Careii mari și Pojun, în care s'a hotărât cea mai îndârjită luptă în contra introducerei plănuite a votului plural. La adunările aceste au luat parte mai multe sute de meseriași, mici proprietari și comercianți maghiari. — Tot în direcțiunea aceasta a pornit o viuă mișcare și partidul țărănesc maghiar, care va ținea la sfârșitul acestei luni vre-o 50 de adunări în favorul votului universal în comitatele Bichiș, Arad, Cienad, Ciongrad și Bihor.

*

După frământări și tratări îndelungate cu partidul sârbilor radicali i-a succes în fine guvernului maghiar să așeze în scaunul văduvit de *patriarch al Sârbilor pe unealta sa oarbă episcopul Bogdanovici*, care în ședința de alaltăeri a congresului bisericii sârbești a fost ales cu majoritate de voturi, întrunind 48 de voturi. Pe lângă multe servicii „patriotice" ce le va face noul patriarch stăpânilor săi maghiari va fi și acela, că *va înființa în țară biserica gr. or. maghiară*. Se știe adecă, că este mare dorința guvernului de a se înființa în țară o biserică gr. ort. maghiară, cu limba ungurească ca limbă liturgică, pe seama credincioșilor, cari în cursul vremii s'au maghiarizat, uitându-și limba strămoșească. Constituirea în biserica gr. ort. maghiară nu e împiedecată prin nici o împrejurare. Ea se poate face ori unde. Greutatea e însă, că pentru asemenea parochii gr. ort. maghiare nu se capătă preoți, fiind-că nici cei românești, nici cei sârbești, nu pot să slujască la altar, decât în limba lor națională, în limba bisericei lor. Ar trebui deci să fie instituiți preoți maghiari pe seama acestor comunități bisericești gr. ort. maghiare. Dar cine să-i sfințească? Un episcop gr. ort. maghiar! Și pe acesta iarăși cine să-l investeze cu darul archieresc? Episcopul Lucian Bogdanovici, în cazul că va ajunge patriarch sârbesc, a luat angajament și se obligă să o facă aceasta. Se sfințească întru Archiereu pe un om de încredere al guvernului, care apoi va fi încredințat cu organizarea în țara întreagă a bisericei gr. ort. maghiare.

Idealul.

Istoria ne este mărturie, că individul prin cultura ingeniului se înalţă la un ideal şi prin energia caracterului îl realizează pe pământ. Nimic nu ar fi putut contribui mai mult la răspândirea idealului libertăţii dintre toate îndrumările ce ni le-a legătuit marea revoluţiune franceză decât cuvântul lui Mirabeau: *„daţi slugarnicei Europe instrucţiune ca să poată rumpe lanţurile despotismului“.*

Azi în urma instrucţiunei universale, cunoaştem idealul libertăţii nu numai noi Europenii, ci toţi membrii categoriei culte a întinsei omenimi. Avem şi sentimentul, că libertatea face pe om mare. Numai ideea că omul are dreptul necontestat de a desvolta neîmpiedecat esenţa fiinţei sale omeneşti în toate direcţiunile, poate da impulz statornic individului de a-şi afirma dreptul la viaţă în toată strălucirea puterilor intelectuale ce fac esenţa şi mărirea adevărată a omului. Aceasta este just!

Dar când oare vor putea toate naţiunile scrie despre idealul libertăţii cu aceea îndreptăţire ce dictează unui bărbat de stat francez enunciaţiunea măgulitoare pentru oricare francez: „Nu singur numai din motivul *simpatiei naturale faţă de toate evoluţiunile spre libertate ce avem noi Francezii* trebue să ne *felicităm* în faţa *măreţei* mişcări ce transformează azi Turcia etc....?!...

Răspuns la aceasta întrebare vecinic actuală, îl va da *caracterul.*

Idealul şi caracterul trebue să fie nedespărţiţi în sufletul nostru şi în toată înlănţuirea vieţii noastre de oameni liberi. Când idealul naţional de ex. se va preface în caracterul fiecărui om cult, va urma aproape dela sine şi libertatea politică naţională şi prin urmare neatârnarea naţiunilor. Convingerea că avem dreptul libertăţii *ne dă demnitate şi impulz* ca să realizăm în noi, în sânul naţiunei, în sânul omenimei idealul libertăţii. Doar ştiut este, că în lupta mare a vieţei izbânda este a aceluia care are mai puternică convingere!

Nici nu este dat individului a ieşi din întunerec până când nu se înalţă la un ideal şi până când nu are tărie de caracter de-a desvolta muncă cinstită pentru realizarea acestuia.

In aceasta virtute *cardinală* au întrecut Francezii pe celelalte naţiuni şi ne serveşte de învăţătură istoria lor, că poate zice o naţiune că are simpatie naturală pentru un ideal sau nu?! Să învăţăm dela Francezi cultul idealului libertăţii, dela fraţii noştri italieni cultul idealului artei, când ne cugetăm la idealul ce ni-l'am ales.

Din sângele Francezilor căzuţi la Walmy, Iemappes, Marengo, Jena, Austerlitz, Friedland, Lipsca, Berezina, Waterloo s'a plămădit libertatea omului şi a naţiunilor. Orice ideal mare numai prin sacrificii se poate realiza. Dar să nu fim sceptici şi mici la suflet în faţa acestui fapt absolut.

Idealul chiar pentrucă este ideal ne dă energie de a oferi cele mai extreme jertfe pe altarul său!

Numai aceea se impune, ca să avem înainte pregătire, să manifestăm dorul de a ne instrui, de a ne lămuri asupra idealului propriu şi energia caracterului de a nu-l părăsi!

Cinstirea datorinţelor şi însufleţirea pentru ideal ne duc pe calea cea mai dreaptă în lumea ce realizează lucrurile mari, pe cari ni-le înfăţişăm în chip mistic ca tot atâtea idealuri.

Cluj, 19 Septemvrie 1908.

Cassiu Maniu.

Din România.

In 26 August st. v. s'a împlinit un an de când, în miezul unei zile călduroase, un car mortuar ducea la Gara de Nord spre cimitirul Şerban Vodă (Belu), rămăşiţele pământeşti ale lui *Bogdan Petriceicu Haşdeu.*

Privind cortegiul ţi-se părea că pleacă un bătrân rămas străin, fără rude, şi urmat de un număr restrâns dintre membrii societăţii de înmormântare din care făcuse parte...

Numai unii dintre trecătorii sau dintre stâlpii cafenelelor din »Victoria« rămâneau cu ochii mari când, zărind în urma carului mortuar persoane cunoscute, citiau apoi pe coroane numele *Haşdeu.*

Şi în adevăr, când te gândeşti, acum în urmă, îţi dai seamă că nu putea să fie altfel — şi că nimic nu se putea adăoga la aureola, care împodobise numele marelui filolog şi istoric, folosindu-se fastul, limbuţia, luxul şi toate formele seci şi mincinoase cari însoţesc la ultimul lăcaş pe puternicii prin bogăţie şi naştere ai zilelor noastre, pe politicaştri de duzină sau alte nulităţi celebre.

Haşdău trebuia să meargă singur, lăsând neamului său întreaga *lume* pe care o trăise şi o simţise el, toată munca variată şi aleasă pe care a putut'o săvârşi în frumoasa lui viaţă.

A fost un om de muncă, de luptă şi de o aleasă simţire — tocmai cum cerea jumătatea a doua a veacului al 19-lea, timpul de întărire şi înnoire a vieţei Principatelor Unite din toate punctele de vedere. El a fost creaţiunea acestor vremi, cari cereau oamenilor distinşi contribuţie pe toate terenele: în ştiinţă, în filologie, în istorie, în artă şi chiar în politică.

*

...Un an, acum, de când a plecat, urmându-l, după puţine zile, cel mai desăvârşit cântăreţ în culori al frumseţilor României şi ţăranului român, *Nicolae Grigorescu.* — Tot odată, cei doi preoţi ai adevărului şi frumosului, cari ultimii ani şi-i-au petrecut sub acelaş cer şi în aceiaş natură mândră dela Câmpina.

*

Şi — ce curioasă coincidenţă! — tot în 26 August v. s'au împlinit 313 ani de când neastâmpăratul domn al Ţării Munteneşti, Mihai Viteazu s'a încumetat, împreună cu 16,000 de oşteni, să ţină piept, la Vadul Călugărenilor, hordei de 200,000 de turci, în fruntea cărora venia, cu gând de nimicire, *Sinan*-ul, pe cât de bătrân, pe atât de viteaz şi de temut!

Şi el venia să pedepsească nesupunerea şi mai cu seamă să răsbune cutezanţa pe care o avuse Domnul Munteniei de a da o raită prin Impărăţia Turcilor, pe cari, pentru a-şi cruţa locuitorii şi holdele ţării ţinea să-i bată la ei acasă. Şi a trecut Sinan Paşa pedepsit prin Vadul Călugărenilor lăsându-şi în mocirla Neajlovului, calul şi doi dinţi.

Se fac în fiecare an rugăciuni în această zi pe locul unde această mână de oameni s'a svârcolit din miezul zilei şi până'n noapte »pentru a crucii biruinţă.«

M.

Congresul presei la Berlin.

Al XII-lea congres internaţional al pressei a început la 8 (21) Septemvrie până la 13 (26) Septemvrie în Berlin. E cel întâi de acest fel, ţinut în Germania Unirea internaţională a presei s'a întemeiat acum 14 ani, iar cel dintâi congres al societăţei a fost cel dela Amsterdam în 1894. In 1895 a fost al doilea la Bordeaux, în 1896 cel din Roma, în 1900 la Paris, în 1902 la Bern, în 1904 la Viena, în 1905 la Liége şi cel din urmă la Bordeaux în 1906.

Lucrările congreselor trecute s'au întins asupra relaţiilor de drept între editorii de ziare şi redactori, între ilustratori şi ziare, în privinţa eftinirei tarifelor poştale şi telegrafice internaţionale pentru ziare; apoi despre înfiinţarea unui tribunal arbitral pentru ziarişti, despre pregătirea lor profesională, răspunderea redactorilor pentru delicte de presă.

Tot acestea au dat de lucru şi la Berlin, îndeosebi e la ordinea zilei schimbarea convenţoi dela Berna şi *întemeiarea unei case internaţionale pentru asigurarea ziariştilor împotriva nevolniciei şi bătrâneţei.*

Neapărat, zice »Nat. Zeitung« congresele lucrează prin imboldul ce dau în toate ţările prin membrii lor. In multe ţări se simte bine înrâurirea hotărârilor luate în aceste adunări.

Guvernul, comuna, industria şi comerţul şi-au dat toată osteneala a face primirea oaspeţilor cât mai plăcută şi mai instructivă.

*

D-l deputat I. Procopiu, preşedintele şi delegatul „Sindicatului ziariştilor din Bucureşti“ a adus la cunoştinţa congresului suferinţele ziariştilor dela presa naţionalităţilor nemaghiare, dând amănunte în privinţa pedepselor (închisoare şiamende) la cari i-a osândit justiţia.

Alexics György şi scrisoarea sa adresată lui Björnson.

Pentru a contrabalansa încâtva impresia ce o va face la conferinţa interparlamentară din Berlin foaia volantă »Calvarul«, în care se arată pedepsele monstruoase ce le-au suferit naţionalităţile din Ungaria în cei doi ani de stăpânire ai Coaliţiei, docentul la catedra de limba română din Pesta, D-l Alexics György a luat asupra sa sarcina de-a încerca să prezenteze raporturile naţionale ungare într'o lumină mai favorabilă.

Nu ne-am ocupa mai pe larg cu şirele acelui bărbat de carieră, care prin batjocura de carte ce-a scris'o în nemţeşte despre literatura noastră şi prin dispreţul ce-l arată faţă de acoasta literatură când scrie în indexul celor ce nici habar n'au de literatura română »kitünöen kolloquált«*), şi-a pierdut ori-ce titlu de-a mai sta de vorbă cu el vre-un om cinstit.

Insă fiind acea »Scrisoarea deschisă către Björnstjerne Björnson« un fel de revistă generală asupra arsenalului de argumente sofistice, pe cari le folosesc zilnic »Moderaţii« în scrisul lor corupt, îi expunem ideile mai însemnate.

După ce îl tămâiază pe Björnson pentrucă însufleţirea sa pentru scopuri sublime l'a îndemnat să se intereseze de soartea patriei noastre (foile de frunte ungureşti scriau illo tempore că i-s'au muiat de bătrâneţe creril lui Björnson), trece îndată »la obiect« zicând că »ilustrul bard« este informat unilateral.

Pentrucă şi dacă sunt la noi stări rele şi se mai dă câte-o lovitură naţionalităţilor, un judecător obiectiv va vedea, că dispoziţiile lingvistice şi represive ce se iau, se iau spre întărirea simţului de solidaritate (a, ce cuminte metod de a produce solidaritate!) între popoarele aparţinătoare deosebitelor rasse; şi mai departe se face aceasta pentruca prin lăţirea limbei statului să crească interesul de-a participa la viaţa de stat. (Ne-ar plăcea să ştim, dacă prin aceia că cele 73 de % de germani din Elveţia ar începe a octroa limba lor Francezilor, Italienilor şi Retoromanilor, ar creşte puterea şi fericirea Elveţiei, ori s'ar desmembra).

Urmând susţine d-l fiitor profesor de universitate că dacă totuşi se iau şi unele dispoziţii, absolutistice (zwangsmassnahmen), cari nu se potrivesc scopului urmărit (va să zică totuşi are şi unele informaţii bune »bătrânul«), el, adecă Alexics Gy., se încrede în instinctul deosebit de desvoltat al naţiunii maghiare.

Apoi când ar ajunge să aducă şi ceva dovezi, spune că n'are de gând să intre în amănunte şi că nu vrea nici să amintească (ce diplomaţie subtilă!) că un Kossuth, Deák şi Oetvös ne-a mântuit de iobăgie. (De nu-i mişca spiritul timpului, care a zguduit Europa întreagă, puteam aştepta, după cum aşteptăm acum dela epigonii acelora votul universal nefalsificat) şi ne-au dat egala îndreptăţire. (Mersi!)

Spune apoi că pentru sanarea relelor nu e potrivită calea aleasă de Björnson, căci caracterul Maghiarului (dar oare al Jidanului?) e: bunătatea şi neînfrânta încăpăţinare; deci el devine dar fără cruţare faţă de cei-ce îi iau cu răul, dar cu

*) Se zice că fiind interpelat de cineva pentru abuzul acesta ar fi zis: „In tocmai aşa fac, cum faci D-ta când îţi cere cineva foc pe stradă“.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Amintiri din trecutul meu.

(Fine).

Am fost acum liberi, şi umblam din casă în casă, să căpătăm cuartir, dar din causa mulţimei de streini, nu ne primea nimenea. Ni-a umblat ca lui sf. Iosif cu prea curata Marie în Viflelm, de abia în capătul oraşului opus am dat de-o căsuţă modestă, unde am fost primiţi, macăr erea îndesuită de grăniceri de pe la Făgăraş. In fundul căsuţei era un priciu cu o măsuţă pe el, ne-am urcat pe el sus, ne-am pus în jurul măsuţei, şi am cinat fasole, varză acră cu mămăligă. Aşa am dormitat până dimineaţa, că loc nu era unde să ne culcăm.

De aici am plecat în oraş, unde Cipariu m'a îndrumat la o brutărie să cumpăr pâne şi acolo era o mulţime de oameni. După multă aşteptare, am căpătat numai trei cozonaci. Când mă reintorc văd că ne încungiură o escortă de muscali, şi ne strigă la toţi: hait! passoll! mai lipsea numai clericul, cine ştie pe unde va fi fost pribegind, că nu l'am mai întâlnit. Am fost conduşi în o casă afară; stăpânii lipseau, eram arestaţi. La uşă era un muscal de cuardă.

Eu eram mai liber, îmi era permis, să aduc de mâncare celorlalţi şi le şi aduceam, dar numai mămăligă cu fasole, alte nu aflam.

In noaptea a treia, au adus pe Bălăşescu, în alta noapte pe Bărnuţ şi, aşa pe rând au fost aduşi mai toţi membrii Comitetului din Sibiiu.

După vreo câtvea zile, pe la miezul nopţii, vine un oficer şi strigă pe Bălăşescu, îl face să se îmbrace curând, şi numai îi strigă: paşşoll! Sărmanul Bălăşescu, cum mai făcea la cruci, el credea că îl duc laşperzare. In altă noapte, au luat pe altul, şi tot aşa se repetat până în fine, am mai rămas numai eu cu Cipariu; în dimineaţa următoare, vine un subofiţer şi la dus pe Cipariu. Unde? nu ştiu, dar curând s'a reinters singur spunându-mi »acum suntem liberi.« Acum umblăm după cuartir, numai după multă umblare am căpătat o căsuţă mică, în care nu era decât un singur pat, era tocmai în săptămâna patimilor. La biserici, numai incetau cu trasul clopotilor, şi cu sunetul tocilor. De ale mâncări, aduceam acum dela un otel mai modern.

In ziua de Paşti eu m'am dus la biserică D. Cipariu m'a însărcinat să-i aduc şi D-lui paşti. Aştept ca omul străin, până s'au mai rărit şi mai în urmă, mă apropiu de masa, unde se împărţiau paştile: cası gura ca şi ceialalţi, să-m pună popa paştile în gură, dar dascălul îmi strigă restit: Ei bre unde e gologanul? Ii răspund: nu am gologan. Atunci mă înbrânceşte dela masă, şi îmi strigă înjurându-mă: Ei bezevenchiule! ai să mănânci paştile de geaba hai du-te carăte! Ce era să mai aştept cu gura căscată, repede am ieşit pe uşă şi mă tot uitam îndărăt, să vedem dacă nu mă urmăreşte.

Ajungând acasă D. Cipariu mă întrebă; »mi-ai adus şi mie paşti«? Am adus îi răspund: cască numai gura. Spunându-i umbiarea cum a fost, a râs una cu hohot. Nu am stat mult în Râmnic şi am plecat la Bucureşti — când am intrat în Bucureşti cine ne-a întâmpinat mai întâi: un pui de jidan, care sa oferit să ne conducă la un otel, — l'am urmat şi ne-a condus la Hanul Gabrovenilor, hangiul era un grec Kir George. In Bucureşti erau o mulţime de ardeleni; s'a fost făcut din partea României o colectă de bani pentru cei refugiaţi, şi suma colectată pentru împărţire s'a fost încredinţat unui Comitet compus numai din saşi. De acolo am obţinut şi eu 5 fl. v. a.

Bucureşti erau numai o ruină, a fost ars la Paştile din anul 1847. Prin ruine erau o mulţime de cortorari şi alte leghioane, care curăţiau petrile din fundament. Privind odată pe acolo, dau cu ochii de popa Ilie din Ibişdorful săsesc, îi zic: Hei! sf. ta pe aicia ai ajuns?

El îşi lăsase preoteasa şi popia, şi venise la Bucureşti cu Cătălina faţa dalbă: el răspunde. »Ei de: ce am să fac? Cătălina fată dalbă« al dracului m'a părăsit de când am venit, acum am să plec şi eu acasă.

In Bucureşti era o mare armată otomană, şi alta muscălească, care avea în frunte un ghinerar, cam aspru cu numele Diuhamel — cine va fi fost nu ştiu, care a nămit pe un ţigan ursariu, să meargă să joace cu ursul în curtea lui: Ţiganul nămit s'a dus, dar el a fost instruat să strâge ursului aşa:

»Joacă bine, măi Mărtine«.
Săţi dau pâne şi masline.
Ghiuhaima, ghiuhaima.
Săţi mai dau şi alt ceva.
Să fie pe sama ta.
Giuba, giuhama!

buna poţi ajunge la orice cu el (oare d-l Alexics Gy. la ce vrea să ajungă?) şi astfel Björnson ar fi îngreunat buna înţelegere pe care o doresc oamenii altruişti (!)

După ce spune că Românii şi Ungurii sunt avizaţi aici în inima Europei unul la altul, autorul infamei cărţi despre literatura română ajunge culmea făţărniciei când zice: tot aşa nu cunoaşte situaţia maghiarul, care se poartă duşmăneşte faţă de rassa română, de limba şi de cultura ei. Apoi tot cu acelaşi obraz îl roagă pe Björnson să nu conturbe acel proces de pace dintre două naţiuni surori, care vreau să delăture în cadrul unei »Ligi regnicolare de pace«(!?) (»Landes-Friedensliga«) toate neînţelegerile şi contrastele. Să nu conturbe acea acţiune, ci, dacă tocmai vrea să deie ajutor, să-şi îndrepteze privirile înspre Rusia ori Prusia.

Atâta e »scrisoarea deschisă« (am vrea să ştim cine-i va plăti hârtia şi timbrul!)

Maghiarii să nu prea sălteze de bucurie că s'a aflat succesor jidanului Falk: Căci deşi d-l Alexics György se pare om cu columna vertebrală tot aşa de elastică, acestuia îi lipseşte talentul lui Falk.

Ear d-lui corespondent al lui Björnson îi zicem: dacă ai scris această scrisoare la comandă eşti vrednic de osândă; daca ai scris'o din îndemn propriu eşti condamnabil!

Ard.

Din dieta ungară.

Intâia şedinţă a sesiunii 1908/9. — Proiectul budgetului pentru 1909.

Budapesta, Marţi în 22 Sept. n. 1908.

Azi la oarele 12 şi ceva s'a deschis, după o pauză de 2 luni, »comèdia de pe malul Dunării«, dupăcum numeşte o foaie opoziţională marea arenă a legislaţiei ţării noastre.

Public puţin, deputaţi nu tocmai mulţi. In băncile naţionaliştilor am observat pe Hodja, Kollar, Lucaciu şi Vlad. Fotoliile ministeriale toate ocupate, afară de cel al lui Zichy şi Günther, care, cest din urmă, a fost la târg de patriarh la Carlovăţ.

Preşedintele Justh deschide şedinţa cu nişte fraze stereotipe patriotice, pe cari va avea ocazie să le desmintă la vreo eventuală încercare de obstrucţie, şi prezentează actele întrate peste vară, între cari amintim cererea lui Bánffy de a i-se da încă 2 luni vacanţă, şi rescriptul regesc, prin care se convoacă delegaţiunile pe 8 Octomvrie la Budapesta.

Apoi se ridică ministru-preşed. Wekerle şi expune *proiectul de budget pentru anul 1909*, din care relevăm datele următoare;

La început îşi făcea lauda ministrul zicând că acest proiect poate susţinea ori ce critică, căci prin el acel guvern, care vrea (!) să extindă drepturile în cercuri tot mai largi, urmăreşte reforme agrare şi crearea de izvoare nouă de câstig.

Bilanţul preliminar pe anul 1909 este:

Intrate:	1,555,777,976 cor.
Eşite:	1,555,729,9[illegible]7 cor.
Rezultă un plus de:	49,069 cor.

Faţă de poziţiunile din preliminarul anului curent, s'au făcut următoarele *schimbări:*

1. *Ministeriile afacerilor comune*: urcare cu 2 milioane in urma ridicării cvotei. Pensiunile s'au sporit cu suma de 1,159,553 cor. Cheltuielile cu datoriile de stat cresc cu aproape 6 milioane, fiind anul viitor va fi o nouă emisiune de rente.

2. *Ministeriul de interne*: cresc cheltuielile cu 11 milioane, din cari 747,519 cor. pentru poliţia capitalei, ajutor pentru comitate 1,346.640 cor. pentru administraţia comunelor 500.000 cor., pentru regularea plăţii medicilor 3,400,000 şi alte cheltuieli sanitare 872,142 cor.

Spese nouă cu fondul spitalelor 2 milioane, cu jandarmii 1 mil. şi jumătate, cu acţiunile filantropice 103,000 cor.

3) *Ministeriul de finanţe:* S'a luat mai mult: pentru direcţiunile financiare 1 milion, pentru finanţi 570 mii, pentru perceptorat 800 de mii, pentru manipularea dării de consum cu 1,700.000, pentru monopolul de tutun 2 milioane, pentru fabricile de fier 6 mil. şi jumătate, pentru băile de cărbuni 5 mil. şi jumătate, pentru tipografiile statului 500,000 coroane.

4) *Ministeriul de comerciu* şi-a sporit cheltuelile cu următoarele: pentru instrucţie 127,040, marină 115,000, oficiul statistic regnicolar 137000, drumuri 732000, posta 5 milioane 900000, banca postală de depuneri 533 mii, căile ferate de stat 33 mil. 721 de mii.

5) *Ministrul de agricultură* preliminează un plus de cheltueli pentru serviciul veterinar 512,000, pădurile 1.683,200, hergheliile de cai 488,000, instrucţia 123,000, pentru serviciul de apă 251,000, pentru chestiunea lucrătorilor şi a servitorimii 130,000, *pentru acţiunea din părţile muntene* 200,000.

6) *Ministeriul de culte şi instrucţiune* a preliminat în budget un plus pentru următoarele: şcoalele înalte 970,000, şcoalele medii 971,000, instrucţiunea poporală 3 mil. 598,030, şcoale speciale 212,000, pentru institute de pedagogie sanitară 94,000. Pentru ajutorarea bisericilor 1.655,800 coroane.

7) *Ministeriul de justiţie* are lipsă de următoarele urcări: Curia 50,000. Tabla regească 128,000. tribunalele şi judecătoriile de ocol 1,867,431, procuratura 407,000, institutele de secvestrare 250,000.

8) *Ministeriul de honvezi* va avea un plus de cheltueli de 5.500,000 cor., din cari 4 milioane pentru urcarea soldei.

Terminându-şi expozeul, ministrul preşedinte propune şi parlamentul primeşte să se tipărească şi distribue acest proiect.

După aceea tot Wekerle propune că, fiindcă pentru desbaterea acestui proiect stau la dispoziţie 3 luni (Dar »votul universal« ?) în şedinţa de mâne, să figureze în ordinea de zi numai alegerea delegaţilor, şi apoi să nu mai fie şedinţă până va isprăvi comisia financiară cu desbaterea proiectului de budget. Timpul acesta să se folosească pentru cenzurarea acestui proiect. Iar cât pentru convocarea din nou a dietei, aceasta să se concreadă preşedintelui.

Dupăce mai vorbeşte Polonyi urgitând pertractarea proiectului privitor la Budapesta; iar Mezöfi urgitează răspunsurile la interpelaţii, dintre cari 180 au rămas nebăgate 'n samă, pe când regulamentul dietei prescrie ca ministrul să dea răspuns în cel mult 30 de zile, la ceeace Justh declară, că el la începutul fiecărei luni îi face atenţi pe miniştri să răspundă.

Se închide şedinţa la 2 ore p. m.

A.

Sărbătoarea dela Călugăreni.

Bucureşti, 9 Septemvrie v. 1908.

Duminecă, în 7 Septemvrie, a fost sărbătoare mare la Călugărenii dela calea jumătate dintre Giurgiu şi Bucureşti, unde a fost să se prindă la harţă acum 313 ani oastea puţină a celui mai temut Domn muntenesc cu hordele nenumărate ale Islamului temut de întreaga creştinătate.

Dela gara Comana (linia ferată Bucureşti-Giurgiu), cea mai apropiată de acest colţ sfânt al Ţării româneşti, drumul de ţară, mai mult pe lângă apa Neajlovului, duce, urcând şi coborând uşor, având în stânga şirul de dealuri împădurite, iar pe dreapta (miază-noapte) şesul, acoperit odinioară şi el, în mare parte de păduri.

Apa Neajlovului curge puţină şi leneşă, risipindu-se pe ambele părţi şi transformând câmpul, pe o mare lărgime, în mlaştini, cari trebue să fi fost şi mai întinse şi mai nesecate în adăpostul pădurilor din anul 1595.

După un ceas şi jumătate de drum cu căruţa, pe apa Neajlovului în sus, se deschide în şirul dealurilor, din stânga, sânul larg al Călugărenilor, în care a fost să se adăpostească odată atâta sbucium omenesc. Prin acest sân şoseaua naţională Giurgiu-Bucureşti taie perpendicular şirul de dealuri acoperite cu păduri, cari se întind paralel cu Dunărea, la o distanţă de 35 de kilometri de ea. Tot prin acelaş loc, sau aproape prin acelaş loc, veneau spre Bucureşti sutele de mii cu bătrânul Sinan în frunte. Şoseaua urmeză şi azi aceeaşi direcţie.

Arcuri de triumf se arată la marginea satului, care poartă numele *vadului* de odinioară şi steagurile fâlfâie dealungul şoselei înfrăţind cele trei colori cu verdele arborilor, cari împăduresc locul.

Sus pe deal, la Crucea de piatră, în marginea drumului e ridicat un umbrar din verdeaţă împletită. Aici s'au adunat ca să serbeze amintirea acelei memorabile zile mai mulţi învăţători din jur, cu şcolarii lor şi chiar ministrul lor în frunte, d-l Haret, o companie de soldaţi, una de »mici dorobanţi«, administraţia judeţului, a comunelor vecine şi pe lângă un număr de *veniţi* din Giurgiu şi Bucureşti, un număr foarte mare de săteni din Călugăreni şi satele vecine.

La orele $2^1/_2$ se începe serviciul divin, oficiat de 4 preoţi, răspunsurile le face corul învăţătorilor sub conducerea d-lui Popescu-Pasărea, distinsul profesor de muzică la unul dintre seminariile din Bucureşti.

Au vorbit apoi d-l Poenaru-Iatan, prefectul jud. Vlaşca, d-l Droc Barcianu, directorul gimnaziului din Giurgiu şi cu multă insufleţire au vorbit îndeosebi d-nii Grigore Bălănescu, deputat şi Petru Popescu, învăţător, amintind faptele celor 16 mii de eroi, cari la acest Termopyle românesc, au uimit creştinătatea prin curajul lor.

D-l Haret, ca un adevărat părinte al şcoalei, printr'o frumoasă cuvântare, a sfătuit pe cei însărcinaţi cu educarea tinerimei de a o deprinde în iubirea de patrie şi de neam, folosind pentru întărirea ei exemple frumoase, faptele înălţătoare, pe cari le porunceşte Istoria.

Apoi corul învăţătorilor a executat mai multe frumoase bucăţi naţionale şi după el, apoi, pe rând, corurile mai multor şcoli din satele vecine. De şcolarii din Călugăreni s'au executat apoi mai multe mişcări cu bastoanele şi *Banul Mărăcină.*

După masa servită pentru toţi oaspeţii, unde s'a toastat pentru memoria celor ce au învins, pentru învăţământ, pentru ţărănime şi pentru iubitorii săi, o horă mare s'a jucat după sunetul muzicei militare, apoi sârbă, apoi iar horă, în care se vedeau amestecate uniforme militare cu haine de civili, de şcolari şi cămeşi albe ale ţăranilor.

...Şi cu cât ne depărtam mai mult cu atât se vedeau mai frumoasă hora acelor, cari încă jucau sus la *crucea de peatră*, deasupra vadului, unde o mână de oameni s'a hotărît să înfrunte puterea acelor fără număr, cari veniseră să le calce moşia.

...Şi atunci mi-se părea că văd dinspre Giurgiu venind spre Bucureşti o oştire mică, care după câteva luni de pază la Dunăre e acum silită să se retragă din faţa puvoiului, care înaintează spre capitala ţărei. De atâtea ori ea se întoarce spre duşman, simulează o pregătire de luptă şi după ce l'a înşelat, merge iar înainte. Uneori îl atacă în lege, pe faţă sau pe furiş şi iar se retrage din faţa lui; dar când ajunge la un loc mai dosnic, mai acoperit, la cea din urmă strâmtoare, aici se face una cu pădurea şi roind în jurul toporului, pe care mâna stângă a conducătorului îl poartă cu atâta meşteşug, îngrămădeşte în mocirlă pe năvălitori cu carele, cu caii şi cu fierul lor. Şi deaspru nemărginitului învălmăşag se vede alergând par'că toporul unui călăreţ care vrea să pedepsească.

Anul viitor va fi şi înaugurarea unui frumos monument la Călugăreni.

M.

Din cercul învăţătorilor noştri.

Lămuriri cu privire la noua lege şcolară — Un apel.

O parte mare 'a inteligentei noastre nu are nici ideie despre legile ce ne interesează pe noi românii, ear o parte să mişcă în nesiguranţa cunoştinţelor sale aşa în cât nu au cunoştinţă nici despre legea naţionalităţilor, legea comunală şi şcolară, cari sunt neapărat de lipsă în viaţa de toate zilele şi aşa nu-şi ştiu drepturile şi datorinţele.

A trecut un an de când a întrat în vigoare noua lege şcolară art. XXVII din 1907 şi nici azi nu sunt în curat cu dispoziţiile ei nici chiar cei mai deaproape interesaţi: preoţii şi învăţătorii.

In cele mai multe şcoale de ale noastre din necunoaşterea legii ori rău interpretarea aceleia se propun în limba magiară şi acele obiecte, cari sunt a se preda în l. maternă. Aşa unii interpretează § 20 a legii că l. magiară, computul, geografia, istoria patriei şi constituţiunea sunt a să preda în l. maternă şi maghiară, pe când legea nici în acest § dar nici în altul nu dispune aşa ceva.

Legea în § 20 dispune ca l. maghiară computul, geografia, istoria şi constituţia sunt a să propune din cărţi aprobate de minister, şi întru cât planul de învăţământ a superiorităţi şcolastice (consistor) nu ar putea fi aprobat, — după planul edat de minister, dar nu dispune nici cu un cuvânt că acelea obiecte ar fi a să propune în l. maghiară ori pararel. Aşa ceva nici nu se poate esplica pentrucă § 18 a noii legii şcolare spune precis, că limba de propunere o statoreşte susţinătorul de şcoală, fără considerare că să împărtăşeşte de ajutor de stat ori ba.

Se dispune prin § 19 că limba ma-

Când însă au observat nişte muscali l'au înbrâncit rău pe bietul ursar, şi l'au dat afară din curte.

Deşi nu era poştă regulată, care să comunice cu Ardealul şi nu era Marconi cu telegrafia fără sârmă, totuşi să auzia că: Iancul cu Acsente nu au capitulat, şi se ţin încă viteješte. Se mai svonia, că sora Iancului, călăreşte alăturea de el, şi prinde glonţul din puşcă în palmă şi câte alte năsdrăvenii se auziau.

Acum armata rusească se pregătea să plece spre Adeal. După aceea a şi plecat şi după vreo câteva săptămâi iată că Delegianţul (diliginţa) din Braşov, intră în curtea Hanului unde eram noi. Ni-sa comunicat, că armata rusească a ocupat Braşovul, şi a pornit mai departe în urmărirea armatei honvezilor reportând învingeri necontenite. De acum înainte ştiam tot ce se întâmplă. Mai în urmă auzim vestea că armata ungureasca, fiind învinsă, a depus armele. Koşuth, Bem şi alţi comandanţi au trecut graniţa, luând direcţiunea spre Turcia.

Acum am plecat cu o birjă din Bucureşti, cătră Turnu roşu. Era într'o Joi dimineaţa. Mergând pe drum la satul Titeşti să aud clopotile dela biserică trăgându-se. Fiind mare mişcare în sat, am aflat că are să sosească moaştele S. Fhilotea. Şi în adevăr, mergând mai departe am întâlnit o mulţime de preoţi, călugări, şi o mulţime de alţi oameni, cari erau toţi cu lumināri şi toate aprinse, şi în mijloc era un sicriaş mic de argint purtat de patru călugări. Convoiul venia dela Câneni, unde a încungiurat satul cu Sfânta şi cu litie, căci acolo era o mare epidemie. Mureau oamenii de coleră.

Când am ajuns în Câneni, în adevăr se auziuau vaiete mai în toată casa, şi degrabă am trecut prin sat, si am mers până la Olt, ca să trecem la Turnu roşu. Dar nu era decât un pod umblător. Am trebuit mult să aşteptăm, până am putut trece. In Sibiiu am ajuns în o Duminică pe la trei oare după amiaz. Era o zi frumoasă de toamnă, dar Sibiul avea un aspect posomorât. Nu am stat decât vreo câteva zile, şi am plecat cu D. Cipariu la Blaj.

Ajungând în Blaj, ne-am pus pe lucru să adunăm cărţile din biblioteca D-lui Cipariu, căci erau toate risipite, rupte, murdare, vai de lume! După o muncă obositoare de mai multe zile, am terminat lucrul, şi ne-am reîntors iară la Sibiu, de unde D. Cipariu în şirul unei deputaţiuni ca membru, a plecat la Viena, iară eu am rămas la Savu Labonţ otelier, român în Curtea Mediaşului, Strada Măcelarilor. Acolo să aduna toată inteliginţa română din Sibiiu.

După ce am auzit, că la gimnasiul cath. din Braşov, s'a început cursul şcolar, obţinând un stipendiu de 60 fl. am plecat numai decât către Mediaş, să văd ce mai e pe acolo, iar pe dealul Seminicului, mă întâlnesc cu nişte saşi măcelari din Mediaş. Eu iam cunoscut, şi întrebândui, ce mai e pe acolo, mi-au răspuns că foarte rău, căci mor grozav de mulţi de coleră. Imi comunică trista veste zicândumi: »Pe Tatăl Dumitale l'au îngropat eri«.

Trist am ajuns acasă, şi nemângăiată era buna mea mamă, dar la vederea mea s'a mai înseninat, căci nu auzise nimica despre mine, dacă mai trăiesc s'au am murit. Pentru mângăierea mamei, mai rămăsesem vreo câteva zile, dar aflând că mai multe cară din Mediaş pleacă la Braşov cu vin, *data ocasione* cu aceia am plecat şi eu.

Când am ajuns în piaţa Braşovului, întreb pe un Român ce avea o sfoară în mână (hamal) unde şede D. Andrei Mureşan. Numai decât mi-a indicat o poartă zicându-mi: uită întră pe poarta aceea. Am întrat. In fundul curţii era un pridvor şi acolo era un domn. Urc treptele, îmi fac salutul şi întreb dacă D. Andrei Mureşan locueşte acolo? El nu şede aici, ci eu Iacob Mureşanu, dar ce afacere ai cu Andrei Mureşan? Iam spus cine sunt şi pentru ce am mers la Braşov. Atunci îmi zice: fii liniştit băete, nu trebuie să mai cauţi pe A. Mureşanu. Eu îţi voi purta de grijă, cuartir vei avea la mine gratuit, te voi conduce la birou să te înmatriculeze. După ce am fost înmatriculat, m'am dus la profesorul de clasă, pe care văzândul am fost suprins, căci era tot profesorul meu dela Sibiiu Pittner.

In cuartir la D. I. Mureşanu eram patru studenţi de români şi anume: Eu I. Popescu, Ioachim Mureşan şi Stefan Iosif. Cu costul eu eram angajat la un anume Otroban. Era şi el june şi avea doauă surori, mai era acolo, baron Apor-Zetal, şi încă vreo doi. Am înţăles, că Otroban ar fi devenit un medic cu renume. Nu ar fi murit de mult, şi ar fi rămas după el o frumoasă avere. Intre profesori, aveam unul Român şi pentru desemn. Se numea Emilian Kertész, nume unguresc, dar era bun Român. Când s'a trasat suprafaţa pe

ghiară este a să propune cu aşa rezultat ca şcolarii cu terminarea anului a IV de şcoală să-şi poată esprima liber cugetele lor în limba maghiară, fiind că în înţelesul § 18 din noua lege şcolară, în şcoala repetiţională limba de propunere e cea magiară (dar aci nu este a să înţelege că computul şi geografia sunt a să propune în l. magiară.)

Deci conclusul este; că în şcoalele noastre, ori să împărtăşeşte învăţătorul respectivei şcoale de ajutor de stat ori ba, afară de deprinderile verbale mentale şi cetitul şi scrisul *toate obiectele sunt a să propune în limba maternă*; esceptionând casul, când din şcolarii înscrişi 20 ori 20 % au ca limba maternă cea maghiară ori părinţii români cer pentru pruncii lor limba de propunere cea maghiară, dar şi atunci numai pentru aceştia şi numai atunci când în comună nu ar fi şcoală cu limba de propunere maghiară, care când jumătate din şcolarii înscrişi statornici au limba maternă cea maghiară, limba de propunere pentru toţi şcolarii e cea maghiară şi această stare nu se mai poate schimba Susţinătorul de şcoală să poate însă îngrigi ca şcolarii ne ştiutori ai l. maghiare să se împărtăşască de instrucţie în l. maternă.

Pentru ca învăţătorul să poată satisface §. 19 şi inspectorilor şcolari, să-şi împărţască cele 9 oare săptămânale de deprinderi verbale mentale aşa că din acelea să iee oare pentru cunoştinţă din comput, geografie, istorie şi constituţie în l. ma giară, ear oarele prescrise direct pentru comput, geografie, istorie şi constituţie să le propună în l. maternă în înţelesul legii din 1868 şcolare, a cărei dispoziţiuni privitoare sunt încă în vigoare.

R.

*

Vocea puternică a timpului actual în mod imperativ provoacă pe fiecare învăţător dela şcoalele poporale să stea la înălţimea misiunei sale, — care este: a instrua masa poporului, care este temelia naţiunilor şi a statelor, — vocea puternică a timpului actual în mod imperativ provoacă pe fiecare învăţător dela şcoalele poporale, ca din răsputeri să caute toate mijloacele spre a câştiga şcolarilor o stare de cunoştinţe cât se poate mai mare

Precum omul şi societatea omenească nu poate sta pe loc fără a lucra mai departe, aşa şi şcoala. Pentru a fi bună, ea trebue să lucreze neîncetat pentru a deveni tot mai bună. Insăşi cerinţele culturei, cari păşesc tot înainte spre îndeplinirea unui mare ideal, — perfecţiunea — pretind aceasta.

Acei cari în şcoală au datorie de a lucra spre a face ca să prospereze, suntem noi învăţătorii în prima linie, apoi preoţii ca preşedinţii acelor şcoale.

Numai acea şcoală poate înainta, unde preotul cu învăţătorul în unire şi înţelegere lucră pentru desvoltarea culturei. Dar oare destul e ca preotul şi învăţătorul numai în şcoală să lucre? Nu! Trebue să caute toate mijloacele, ca acele mlădiţe tinere, cari au luat parte la instrucţiunea şcolară şi după ce au părăsit şcoala, să se cultiveze mai departe, ca cele învăţate în şcoală să şi le înmulţească cu alte învăţături mai înalte.

Şi cum s'ar putea asta! Astfel ca să înfiinţăm biblioteci poporale, cari stau sub conducerea respectivului învăţător din loc, care apoi le va împărţi între prunci şi popor spre cetire. Prin aceasta împedecăm datinile cele rele de a cerceta crâşmele şi locurile imorale, cari — durere — sunt atât de mult cercetate de poporul nostru.

Din aceste motive am aflat de bine ca în comuna noastră »*Firiza*« să înfiinţăm o *bibliotecă poporală-şcolară*. Mijloacele materiale însă ne lipsesc cu totul, deci apelăm la marinimositatea publicului inteligent şi rugăm pe on. autori, editori, on. librari, tipografiile să binevoiască a ne da sprijinul şi a ne dărui pentru biblioteca noastră unele opuri corespunzătoare poporului. Ofertele trimise să vor publica pe calea ziaristică şi să roagă a fi trimise la adresa subscrisului. *Firiza*, (Felső fernezely) p. u. Alsó-fernezely, Szatmár.

Basiliu Albu,
învăţător.

STIRILE ZILEI.

— 11 Septemvrie v.

Alt proces al »Gazetei«. Nici n'a trecut bine o săptămână, decând s'a pertractat ultimul nostru proces de pressă, şi iar stăm în faţa unui nou proces. Alaltăeri s'a înmânat redactorului nostru responzabil actul de acuzaţiune lansat de procurorul din Târgu-Mureşului pentru reproducerea unui alt articol al poetului Björnson apărut în Nrul 39 din 19 Februarie (3 Martie) a. c. sub titlul *„Un nou articol al lui Björnson."* In contra actului de acuzare redactorul nostru va înainta în timpul prescris de lege esceptiunile sale la senatul de acuză dela tribunalul din Târgu-Mureşului.

Părechea princiară bulgară a sosit eri la Budapesta pentru a visita pe Maj. Sa Monarchul nostru. La gară părechea princiară a fost salutată în mod cordial de archiducele Iosif şi archiducesa Augusta, iar în palatul din Buda de Maj. Sa Monarchul.

Ţărani slovaci în Praga. Alaltăeri au sosit în Praga 150 ţărani slovaci din Ungaria, cari au venit să visiteze expoziţia cehă. Ţăranilor slovaci li-s'a făcut o frumoasă primire.

Din fundul Moldovei. (Bucovina) i-se scrie »Buciumului« revistă naţională ce apare de curând în Câmpulungul moldovenesc: »Comuna noastră a contribuit la fondul iubilar pentru sprijinirea şcolarilor dela gimnaziul din Câmpulung cu 1000 c. şi deosebit a mai creat din incidentul iubileului de 60 de ani de domnie a Majestăţii Sale Impăratului şi un fond iubilar local de 1000 c. anume pentru sprijinirea copiilor sărmani dela şcoalele poporale de aici. In anul şcolar trecut am avut trei şcolari la gimnaziul din Câmpulung şi trei şcolari la şcoala de meserii din Câmpulung ş. a. la cursul dulgherilor, cari toţi au absolvat bine cursul, şi pentru anul şcolar 1908/9 se pregăteşte iarăşi vre-o 3 băeţi să vie din nou la gimnaziu şi vre-o 2 băeţani la şcoala de lemnărit ş. a. la cercetarea cursului de zidărie în Câmpulung. Iubirea de şcoală se cunoaşte în fundul Moldovei şi din aceea că pe lângă o şcoală de 5 clase şi una de 2 clase ce există deja, se mai deschide la toamnă încă o şcoală de 2 sau 3 clase în partea de jos a satului.

Societatea filarmonică din Braşov şi-a ţinut în 21 Sept. n. adunarea generală anuală, în care s'a făcut darea de samă asupra activităţii desfăşurate în anul espirat. In urma repăsirii d-lui Dr. Fr. Jeckel din fruntea societăţii a fost ales preşedinte d-l Dr. Ernest Pavelca. vice-preşedinte d-l Dr. Fr. John, iar secretar I d-l prof. E. Weiss. In comitet a fost ales d-l adv. Dr. Eugen Lemenyi.

Farmacistă română distinsă. — In urma unui examen strălucit la universitatea din Cluj, d-şoara *Erica E. Comşa*, fiica profesorului seminarial D. Comşa, a obţinut titlul de asistentă în farmacie cu distincţie, cum şi două premii în bani şi drept cadou o colecţie de farmacie admirabilă. — »Tr.«

Petrecere poporală jubilară în Bucovina. In ziua de sf. Ilie — scrie »Buciumul« — aranjă societatea română »Sentinela« din Vatra-Dornei o petrecere jubilară cu un succes eminent. Petrecerea avu loc pe Runc şi fu favorizată de un timp cât se poate de frumos. Din Dorna şi toate ţinuturile vecine se strânseră gospodarii în straie de sărbătoare să petreacă ca de obiceiu vechiu şi să joace o horă frumoasă. Comitetul aranjator şi-a dat toată silinţa şi a întocmit cursul petrecerei în mod foarte potrivit. Pe la ora 3 d. a. era adunat poporul întreg şi petrecea în ticnă şi veselie. Nu mult după aceea sosi şi deputatul districtului d-l conte Bellegarde pe care îl primiră toţi cei prezenţi cu un entuziasm ne mai pomenit. Cu strigăte de »să trăiască« şi cu marşul »Deşteaptă-te Române« întră contele condus de primarul George Deac şi fruntaşul Ilie Odochian în horă, care o jucă dintâiu cu Sofia Ionescu şi cu celelalte gospodine din Dorna, până în adâncimea sării. Era mai toată inteligenţa română a ţinutului strânsă şi foarte mulţi dintre oaspeţii de cură români. Decursul petrecerei era foarte animat. Domnişoare purtau flori şi confetti de vândut şi duceau cărţi poştale ale poştei americane la adresaţii respectivi. In diferitele corturi era sau tombolă, sau o vânzare de vin, bere, dulceţuri etc.

In centrul acestor stabilimente se juca hora şi aici îşi ajunse petrecerea culmea. Strigăte şi chiuituri bătrâneşti şi nouă se auziră în locul aranjat cu mare foc şi pricepere de fruntaşul Petre Odochian. Primarul George Deac rosti cuvinte calde adresate contelui şi fruntaşul Forfotă desfăşură în vorbirea sa tendinţa mai înaltă patriotică a petrecerei aceste jubilare finind cu un puternic »Trăiască Majestatea Sa!«, aclamat fiind de toţi prezenţii. In fine, se produseră focuri artificiale.

Românii în Fiume. — »Trib«. primeşte din Fiume ştirea, că actualmente se află un număr mărişor de Români acolo. Afară de vre-o 150—200 de muncitori români se mai află câţi-va intelectuali, anume 4 profesori români, dintre cari doi la liceu, unul la şcoala comercială şi altul la şcoala civilă, mai mulţi funcţionari particulari, factori poştali şi mai mulţi finanţi. Pe străzi auzi adesea vorbă românească. La academia de marină s'au înscris şapte Români, dintre cari unul e fiul d-lui profesor Nicoară din Fiume, iar ceilalţi şase din România.

Păţania unui negustor lacom. — D-l Petre Petrici, unul dintre cei mai avuţi negustori din Bârlad, servindu-se în comerţ de greutăţi false, a fost condamnat de Tribunalul din Tutova la o lună închisoare. Secţia a II-a a Curţei de casaţie i-a respins recursul, aşa încât d-l Petrici a rămas condamnat definitiv.

Despre alegerea de medic în Vama comună din Bucovina scrie Buciumul: Mare satisfacţie a produs printre sătenii noştrii alegerea d-lui Dr. Ioan Malinaş, român voinic din Ardeal, ca medic comunal. Avem de datorit această isbândă frumoasă energicului nostru deputat d-l conte Bellegarde, care auzind de uneltirile ticăloase ale duşmanilor naţiunii noastre, de a pune pe un medic străin, a venit ca fulgerul printre noi şi s'a pus luntre şi punte, ca să convingă pe cei slabi de îngeri pentru un fiu al poporului român. E de mirat cum de a putut îndrăsni d-rul Wittner, care n'are nici un pic de durere pentru bieţii noştri munteni, stând pe partea negutătorilor hăpsini de câştig şi îmbogăţire, şi având un post atât de bun, de a mai candida cu ajutorul tuturor neamurilor sale, la acest post însemnat pentru sărăcimea satului. Ar trebui să priceapă odată străinii că avem şi noi bărbaţi ca şi dânşii, şi să nu se mai vâre ei în cuibul nostru! — Pildă bună şi pentru ai noştri!

Măsuri contra colerei în România. — Direcţiunea generală a serviciului sanitar a fost informată Marţi 9 cor. de legaţiunea română din Petersburg, prin ministerul român de externe, despre existenţa colerei în capitala Rusiei.

Legaţiunea română spune că, după o comunicare oficială s'au constat la Petersburg, între 25 şi 28 August, 53 de cazuri de coleră, din cari 19 mortale.

Direcţiunea română sanitară a fost informată că bântue colera la Petersburg. Moscva şi Odesa. Direcţia generală o serviciului sanitar a luat măsuri serioase de pază imediat cum a aflat despre existenţa colerii în Rusia. In acest scop a închis toate graniţele din spre Rusia, lăsând deschise numai punctele Ungheni, Gura Prutului, Sulina şi Constanţa. Ruşii veniţi prin aceste puncte sunt examinaţi de medici şi daţi în urmărire la localitatea unde se stabilesc şi unde sunt vizitaţi de medici timp de cinci zile.

Ca măsură mai bună de pază s'a intervenit de a se trimite *cordoane solide de armată pe toată frontiera Rusiei cu ordine severe de a nu lăsa pe nimeni să pătrundă în ţeară.* In acelaş timp s'a dat ordine, ca *trei şalupe să facă poliţia pe braţul Chilia, începând dela Gura Prutului până la Peripravа.* Una din aceste şalupe va sta la Gura Prutului, alta la Chilia, şi a treia va circula între aceste două puncte.

Navigaţiune aeriană. — S'anunţă prin telegraf, că la Magdenburg s'a întâmplat o nenorocire. Balonul în care se afla profesorul Niemann s'a încurcat în sârmele telegrafice. Nacela s'a răsturnat şi profesorul a căpătat răni de moarte. — Aeroplanul militar englez, n'a isbutit să se urce, ba i-s'au rupt şi helicele. — Aeroplanul Malecot a plecat eri dimineaţă din Paris la orele 8.44 dela Issy cu balonul său combinat cu aeroplan, a trecut pe deasupra localităţii Isy, peste Vanves, a făcut o întorsătură peste Malakoff la înălţimea de peste 500 de metri, a trecut peste Chalais-Meudon şi s'a întors la Issy rotindu-se de mai multe ori pe loc şi s'a coborât la 9.38.

Colera la Petersburg. — Din capitala Rusiei se telegrafiază cu data de eri: Azi s'au declarat 417 cazuri noui de coleră şi au fost 176 de decese. Numărul actual al bolnavilor e de 1561. E maximul constatat până acuma. Serviciul sanitar e organi-

---

care e zidit gimnasiul românesc, şi eu am fost cu dânsul la măsurare.

Mult îmi plăcea viaţa de student din Braşov, căci eram bine primit în ori şi ce casă cinstită. D. I. Mureşan era un om vesel. Când era bine dispus, ne lua la joc, arătându-ne mai multe figuri din jocurile de pe Mureş. Atunci s'au pus în formare jocurile: »Românul« şi »Romana«. După depunerea esamenului am plecat cu mare părere de rău dela Braşov, la locul natal în Mediaş.

De atunci mult a trecut şi eu popă m'am făcut, dar nu am avut parte în decurs de aproape 60 de ani, să fiu în vreo parochie mai proventuoasă ci tot în atari unde am fost necesitat, în înţelesul sfintei scripturi, întru sudoarea feţei lucrând la glie ca cel mai de rând ţăran, să-mi câştig cele trebuincioase pentru numeroasa mea familie, când şi soţia mea fără de veste a murit de tînără, remânând numai cu 6 copii toţi mărunţi. Dumnezeule ce năcaz! Eu mă mir cum de am trăit atâta luând în considerare multele suferinţe prin câte am trecut. Se zice, că: Dumnezeu nu voieşte moartea păcătosului, ci aşteaptă să se întoarcă şi să fie viu. Nu ştiu când voi fi curăţit de toate păcatele, tare mă tem să numai fie multe, că la vreme să trăesc ca Metuzalem. Atunci ar fi vai şi amar de viaţa mea, acum când toată mângâierea mea sunt dar bravi gineri, unul care s'a născut, în vreme de secetă, şi altul, care s'a născut la munte. Aceştia doi din dragostea şi iubirea ce o au cătră mine, unul de barbă, şi altul de păr, m'ar trage spre ocrotire cătră sânul lor — *sit semel satis.*

Glumeţul.

Pe o vale...

Cu capul în pământ trece flăcăul prin sat. Era Duminecă după prânz şi băeţii şi fetele se adunau la horă. El nici nu-i privì. La marginea satului lasă drumul mare şi apucă pe cărarea care suià leneşă peste coline.

Erà tânăr şi voinic, dar urcà încet, cu bâta prinsă între coate şi spete, cu desaga atârnând de bâtă, cu pălăria pe frunte. Când nu se mai auzì vuetul satului, se întoarse şi privì spre casele risipite pe coaste, în soare, spre uliţa plină de o lume albă, spre zburdalnicul râu de munte care se răsfăţă pe o largă albie de pietre.

Dar curând se smulse cu un fel de ură de priveliştea aceasta de sărbătoare şi urcă înainte clina domoală, prin singurătatea livezilor calde, spre copacul rotund care se zărià în vârful dealului.

Un copil păzeà lângă o potecă patru oiţe, dar ochii lui erau în vale, la sărbătoarea la care el nu puteà luà parte.

Peste puţin un cârd de flăcăi, cântând şi ţinându-se de după gât, coborîră mai mult în goană de sub copacul rotund pe lângă care treceà cărarea. Veneau la horă din cine ştie ce cătune ascunse în văile munţilor.

Voinicul cu desaga se ferì din calea lor. Işi merse drumul lui până sub copacul din vârful dealului. De aci se vedeau în jos multe sate înşirate pe lângă râu, şi oraşul sclipitor dela capătul colinelor, iar în sus, se zărià în toată măreţia soborul munţilor. Unul din munţi, cu încheieturi de argint — zăpada — se ridicà încet şi-i întreceà pe toţi rămânând să-şi scalde singur piscul în albastrul cel mai curat al ceriului.

Privind cu ochii mijiţi pe vârful culmii din faţă, văzù o pată roşie în iarbă: pe semne vre o fată sau nevastă care se odihneà de drum.

Mult timp flăcăul rămase gânditor sub umbra copacului. Soarele îşi schimbase locul pe cer. Când se ridică să pornească văzù că pata roşie ajunsese la jumătatea coborîrii. De teama înoptatului o luă şi el cu pas mai sprinten la vale, retezând în zborul bâtei desele romăniţe care se ţineau de marginea cărării. Dăsaga i se clătinà în spate, opinca îi sunà înfundat pe pământul bătut. Uneori calcà muşuroaie de cârtiţă eşite în potecă.

In mijlocul văii erà un izvor căruia oamenii buni îi făcuseră o îngrădire de bârne şi un acoperiş. Apa se adunà între bârne, apoi se prelingeà peste ele fără sgomot şi îşi făceà loc pe prundiş.

Acì ajunse flăcăul.

O salcie mică, rară, îşi plecà foile amare pe fântână. In colo, brusturi şi câteva flori mari, cafenii de arnică...

O fată erà. Băuse din căuş — care acum se scurgeà de picături — şi îşi scuturà fota roşie de apă.

— Bună ziua.

— Mulţumim, şopti fata cu capul în pământ, aşezându-şi în mişcări repezi părul sub basma. Fata îşi făcù apoi de lucru cu o legătură pe care o aşezase pe o piatră. Tot flăcăul zise, după un răstimp, uitându-se aiurea:

— Dar de departe?

Dela Aninoasa...

— Şi eu tot spre acolo mă duc.

zat acuma militărește. Se va face un împrumut de peste 200 de milioane de lei pentru canalizarea orașului.

Poșta cu porumbel în slujba comerțului. — Un măcelar din Herne Bay (Anglia) se slujește de mult cu porumbei spre a da de veste la prăvălie ce comande să execute. Când pleacă, ia cu sine 5—6 porumbei. După o jumătate de ceas de călătorie prin sate, de unde ea comande, pune notița într'un tub de metal și-l leagă de piciorul paserei. Aceasta se întoarce la porumbărie cu iuțeală de o milă engleză pe minut. După alt sfert sau altă jumătate de ceas, dă drumul altuia și așa mai departe. Omul și-a făcut socoteală că nu e alt chip de a vesti mai repede comandele, căci nu pretutindenea e la îndemână telegraf sau telefon și pe lângă că astea costă bani, mai au nevoie de timp și cucurierii până să aducă telegramele, etc.

Convocator.

Locuitorii români ai cercului Hususău din comitatul Târnavei mici, să convoacă la adunarea poporală, ce se va ținea Dumineca în 27 Septemvrie st. n. 1908 în comuna Sâncel (lângă Blaj) la oarele 11 a. m. cu următorul program :

1. Constituirea biroului, și deschiderea adunării.
2. Situația politică generală și votul universal.
3. Proiect de rezoluțiune.
4. Inchiderea adunării.

Sâncel, 22 Septemvrie 1908.

Emil Negruțiu. *Vasilie Smigelschi*, preot gr. cat.

Emiliu Vlassa. *Teodor Bărbat.*

Ioan Săbădușiu, paroh gr. cat. a Pănădii. *George Nițiu*, învățător.

Posia Alesandru, *Ioan Aldea*, învățător.

Să muncim și să luminăm poporul!

Sibiiu, 8 Septemvrie v. 1908.

In ultimele sale ședințe, comitetul central al »Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu«, a luat următoarele hotărâri mai de căpetenie și anume în ședința din 6 Iunie c., comitetul la propunerea secretarului Vic. Tordășianu cu scop de a putea fi folositor obștei în toate afacerile economice, cum e înființarea de pometuri, de piepiniere, de viță americană, înființarea de însoțiri și tovărășii economice sătești, de a ținea cursuri de pomărit, de împletit etc., mai departe cu scop de a câștiga pentru trebuințele Reuniunei un om versat în toate trebile de interes general economic, a hotărât să apeleze la cele peste 30 bănci românești din comitat cu rugarea, ca acestea să acorde Reuniunei ajutoare de bani anuale permanente cu sume dela 50—100 cor. pentru stipendiarea unui tinăr doritor de a se cualifica pe terenul economic, care apoi să se angajeze de învățător ambulant economic pentru economii români din comitat, să se ocupe cu timpul funcția de secretar al Reuniunei și eventual și alte posturi potrivite.

S'a luat cu plăcere la cunoștință faptul, că toți altoii dăruiți și plantați în primăvară în grădinile membrilor din Șuramare s'au prins și sunt foarte frumoși.

La recercarea d-lui comite suprem biroul a recomandat drept comune în posițiune de a-și înființa școale de repetițiune economice comunale: comuna Aciliu, Apoldul-inf., Avrig, Cacova, Fofeldea, Gurarâului, Jina, Laucrăm, Ludoș, Pianul-sup., Răhău, Rășinari și Veștem.

Parohul Ioan Budoiu, în calitate de prezident al Insoțirei de credit sătești sistem Raiffeisen din Câmpuri-surduc (comitatul Hunedoarei) a achitat datoria pentru libelele și coalele cărților de comptabilitate, cu cari Reuniunea a creditat-o, ceeace s'a luat la cunoștință.

In ședința din 11 August c., comitetul la intrevenirea ministrului r. de agricultură a hotărât să țină în cursul iernei prelegeri economice în comuna Rășinarii (3 prelegeri), la cari să asiste și locuitori din Sadu și Râusadului. Aici se va vorbi despre cultura fânațelor și a pășunilor de munte, despre prăsirea vitelor (vaci și oi de rassă aleasă) și despre valorizarea productelor; asemenea 3 prelegeri în Rodu, la care se concurgă și locuitorii din comuna Poiana, Jina și Tilișca. In Nocrich 3 prelegeri anume: despre lucrarea rațională a pământului, tractarea gunoiului, și despre cultura plantelor corăspunzătoare ținutului respectiv. In Sebeșul-sup. se vor ținea prelegeri despre stupărit și pomărit. In Cărpeniș despre vierit și în comuna Șuramare despre prăsirea galițelor. Ca prelegători sunt destinați, pentru stupărit membrul din comitet R. Simu, iar pentru ceialalți rami membrul din comitet Aurel Cosciuc. Dela minister s'au cerut pentru acestea prelegeri sub titlul onorar prelegătorilor, spese de drum etc., 450 cor. Ținerea acestor prelegeri e condiționată de asemenarea sumei de sus. *R.*

Două apeluri.

Comune românești încercate de nenorociri.

I.

Asupra comunei noastre, s'a descărcat Dumineca seara în 3/16 August o furtună groasnică cum nimeni din comună nu a mai văzut, o ploaie împreunată cu grindină de mărimea ouălor ici colea și ca pumnul chiar.

In câteva minute a descoperit casele și spart toate geamurile la ferestri, a scobit tinciuiala de pe zidurile din față, a oborit cele mai multe șuri, a pustiit grădinile de pomi și legumi, a smuls pomi din pământ iar cucuruzele, ovesele, trifoaiele de sămânță și nutreț, napi, otavă ș. a. le-a nimicit de tot. In hotarul cu cucuruz totul este nimicit, în comună grâul în șuri a fost inundat. Pe lângă acestea o mulțime de cai s'au înecat. In ziua următoare întreaga comună avea înfățișarea ca după un resbel și potop.

Biserica noastră dimineața nu mai avea un singur geam întreg, cele mai multe ferestrii le-a rupt cu totul și aruncat prin biserică. Grindina a întrat prin ferestrile sparte și a stricat în biserică înăuntru pe partea opusă ferestrii, icoane și a scobit în zid ca cu ciocanul. Aceeași soarte a avut și școala.

Românii noștri de altcum și până acum săraci, au rămas în urma acestei nenorociri, lipsiți de toate cele mai necesare pentru hrana lor și hrana vitelor.

Subscrisul în urma acestei nenorociri, îngrijat de soartea poporenilor mei îmi permit a apela la sprijinul binevoitor al băncilor noastre românești, al comunelor românești precum și la binevoitorul sprijin al oamenilor noștri cu stare și rog ca să sprijinească după putință în această încercare grea, biserica noastră și poporul nostru tare lipsit.

Darurile să se trimită la adresa oficiului parohial gr. or. rom. *Marpod* p. u. Ujegyház.

Oficiul paroh.:
Florian Bologa,
preot gr. ort.

II.

In ziua de 2/15 Septemvrie a. c. pe la oarele 11 din zi un foc năpraznic a isbucnit în comuna noastră Hurez, com. Făgărașului, — care alimentat de vânt în decurs de 2 oare a prefăcut în scrum și cenușe supraedificatele economice dinpreună cu nutrețul și toate bucatele alor 16 familii române. — Bieții oameni, cari n'au îmblătit nimic, n'au nici sămânța necesară pentru sămânatul de toamnă, iar vitele acum asupra iernii sunt condamnate a muri de foame, căci nutrețul fiind puțin cei neatinși de foc nu pot ajuta cu nimic pe cei nenorociți. — Paguba socotită minimal întrece suma de 30 000 coroane, — iar asigurați pe sume neînsemnate dela 200—300 coroane sunt numai cinci inși.

In urma acestora subscrisul mă văd îndemnat a face un călduros apel către toate inimile generoase și caritabile, către băncile noastre românești, instituțiuni culturale, reuniuni agricole etc. a contribui fiecare după mijloacele ce le stau la dispoziție cu cât inima îi va lăsa și a mângăia astfel lipsa și desperarea acestor năpăstuiți ai sorții.

Ofertele sunt a să trimite pe adresa subscrisului cel mult până în 14/27 Oct. (ziua cuv. Paraschiva — Hramul bisericei noastre) în care zi subscrisul dinpreună cu comitetul bisericei după dreptate și adevăr, va distribui suma incursă între cei bântuiți de foc.

Rezultatul apelului se va publica în toate ziarele noastre mai de samă.

Mulțumind înainte, tuturora pentru mila ce ne vor trimite, rog pe atotputernicul Dumnezeu ca din darurile sale cele bogate să le răsplătească din plin această jertfă.

Hurez, 8/21 Septemvrie 1908.

Dumitru Purice,
preot ort. rom.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 24 Sept. In ședința de eri dep. Dr. *Vlad* a interpelat pe ministrul Andrassy au privire la reforma electorală, relevând faptul, că după cele auzite și scrise până acum ministrul are de gând să întemeieze reforma plănuită pe principiul pluralității, deci cu abatere dela cele făgăduite în programul guvernului și cuprinse în mesagiul Tronului. Pentru aceea îi adresează următoarea interpelare:

1. Este aplicat d-l ministru de interne pă informeze opinia publică în privința srincipiilor fundamentale ale votului universal? 2. E adevărat, că d-l ministru, contrar pactului încheiat cu Coroana, proiectul de lege referitor la sufragiul universal îl întemeiază pe principiul pluralității și, pe arondarea nedreaptă a cercurilor. Adevărat e, că votul secret va fi eliminat din proiect? 3. Cum își poate d-l ministru aduce în conglăsuire această procedură cu morala publică și cu sfințenia cuvântului dat? Nu crede d-l ministru că la caz că-și realizează intenția aceasta, săvârșește un astfel de act, prin care vatămă autoritatea suveranului în mod ireparabil, și sguduie încrederea milioanelor popoarelor față de dinastie și față de domnitor.

Ministrul Andrassy răspunzând a făcut declarația, că *„pluralitatea“ nu e în contrazicere cu promisiunea Maj. Sale și prin urmare nu e în contrazicere cu „votul universal“, ba mai mult „pluralitatea“ presupune deja în principiu votul universal.*

Dep. *Vlad* nu ia la cunoștință răspunsul lui Andrassy și protestează în contra explicărei date de Andrassy, prin care s'ar putea presupune, că mesagiul de tron a fost astfel concipiat, ca la înțelesul lui să încapă fie măcar și aparența unei duplicități.— *Ședințele dietei s'au amânat până la 20 Oct.* după încheierea delegațiunilor.

Budapesta 24 Sept. — In ședința de eri s'a făcut alegerea membrilor în delegațiuni. *Partidul naționalităților a fost desconsiderat, nealegându se nici un membru din sânul clubului naționalist*, deși deputații naționaliști au cerut să fie respectați ca partid.

Budapesta, 24 Septemvrie. Ministrul Andrassy a declarat eri în culoarele dietei *că reforma electorală e bazată pe principiul pluralității.*

Budapesta 24 Sept. Dintre membrii camerei magnaților a fost alea în delegațiuni P. S Sa episcopul *Hossu.*

Din Ghimbav.

Dumineca în 20 Sept. st. n. a. c. s'a făcut feștanie în școala română din Ghimbav, după obiceiul vechi. S'a invocat ajutorul Duhului sfânt pentru începerea anului școlar. Serviciul divin l-a celebrat parochul local Iosif Comanescu, ear răspunsurile le-a dat cantorul — Șurar. De față erau și d-nii D. Marcu și N. Hamsea.

După sfințirea apei cu care au fost stropiți toți credincioșii ce erau de față dimpreună cu elevii școalei, preotul celebrant a rostit o frumoasă vorbire schițând în termini calzi menirea ce o are școala. Din cele rostite cu acest prilej reținem următoarele:

»Creștinul bun înainte de a începe orice lucrare a sa cere ajutorul lui Dumnezeu. Conduși fiind și noi de aceste cugete creștinești, venim să implorăm ajutorul lui Dumnezeu aflându-ne în pragul unui nou an școlar. Școala este ocrotitoarea poporului nostru. Incă din timpurile cele mai vechi părinții noștri au luptat și și-au apărat această instituțiune chiar cu prețul vieții. Poporul român trece acum prin timpuri de grea cumpănă, impunându-ni-se jertfe îndoite pentru apărarea școalei române. Școala este chemată a da

---

Fata dete din cap, apoi peste puțin zise:

— La cine?

Flăcăul nici nu se uită la ea. Privià încolo, spre începutul văii.

— Apoi nu chiar în Aninoasa. Mă abat la stâna din colnic.

— La badea Gheorghe...

Fata își lăsase legătura în pace; văzuse că flăcăul erà om de treabă și nu se mai sfiià de el. Stà și îl privia cum el scurmà cu capătul bâtei în prund.

— Ori ți-e rudă?

— Ba nu... Și iar tăcu apoi se uită câtva timp în ochii negrii ai fetii:

— Mă duc să-i întru slugă. Am auzit că e om bun. Mă fac cioban...

Aveà graiul obosit. Fata se așezase pe piatră; îl cercetà din ochi și tăcea, cu bărbia proptită în podul palmei. Flăcăul mult timp scurmă în prund, apoi oftă:

— Se duce și vara asta! Trece vara ca o pâine, vine iarna ca un câine. Iar nevoi... dela capăt...

— Apoi altfel nu se poate...

Florile de arnică se clătinară de un vânt abià simțit. Apoi se legănară romănițele și multele flori violete de pe coastă. Și apa ciurui puțin.

— Ce vreme o fi?

Flăcăul se uită după soare.

— O fi jumătate vremea între amiază și seară... Ți-e de grabă?

Fata deocamdată nu răspunse, poate fiindcă i-se deslegase legătura și o înodà iar. In urmă zise:

— Ba nu, că până în satul de pe râu nu mai e departe.

— Ai pe cineva acolo?

— N'am pe nimeni... Poposesc numai...

Flăcăul o privi cu ochii triști. Ce jale o duceà pe ea, fată singură, să plece și să mâe noaptea prin sate?

— Dar până unde?

Fata arătă cu mâna spre copacul sub care șezuse flăcăul.

— Pe văi, la orașe... Eu nu mai am pe nimeni în satul meu... Intru slugă...

Flăcăul zâmbì cu amărăciune.

— Amândoi... tot un gând.

— Bun e Dumnezeu și ne-o apăra.

El oftă iar și își plecă fruntea pe mână:

— Și eu tot singur pe lume sunt... Am plecat... cine știe unde o să ajung. M'or îngădui și pe mine munții..

Și făcu o mișcare largă cu mâna, par'că ar fi chemat ocrotirea înaltelor vârfuri pe care acum le atingea soarele.

— Dar ți-a murit cineva? Părinții?

— Nu... Eu nici nu-i știu... Imi spun că am fost copil de pripas...

Și se uită cam neliniștit să vază ce crede fata despre mărturisirea aceasta. Fata avea o dungă pe frunte. El urmă:

— ...Și-au bătut joc de copilăria mea... eu eram la muncile mai grele și mai urîte. Și când le-am cerut dreptul meu, m'au gonit: »Nu ți-e destul că te-am adunat de pe drumuri?« Imi venea să i crăp capul!... Iată-mă ajuns călător... O jumătate de viață pierdută...

Și iar luà bâta și începu să scurme cu îndărătnicie în prund. Fata se uită țintă înaintea ei.

— Mie mi-a murit maica.

Și se mai încruntă puțin.

— Ceilalți ca câinii... Unde mă vedeau singură... Să-mi ia tot!

Iar avea mișcări repezi și se roșise.

— Până mi-am luat lumea în cap... Ce să mai rabd?.. Bun e Dumnezeu! i-o pedepsi el...

Nici nu văzuseră când un moș coborîse clina dealului. Ii auzirà pașii și atunci abia se uitară, apoi privirà aiurea. Moșul cu fața plină de năcazuri se apropie, își scoase pălăria, apoi gemând se plecă, umplu căușul cu apă și o sorbi. Işi făcu trei cruci, acoperindu-se porni mai departe fără să zică nimic, par'că nici n'ar fi simțit că are alături de el oameni.

Dar și cei doi tineri aproape nu-l văzură. Ședeau cu ochii în pământ, duși de gândurile lor...

Moșneagul nu se mai vedea acum; trecuse de rotunzimea dealului. Tăcerea par'că se făcuse mai mare. Din loc în loc, de-alungul inclinării văii tremurau flori înalte, ușoare, violete, pe când lungile lumânărele galbene stau nemișcate spre cerul stins de colori. Și era o pace blândă care îți stingea gândurile posomorâte din suflet.

Flăcăul simția mâhnirea lui potolită. Se uitase de vre o câteva ori la fată și mereu i-se părea că n'a văzut-o destul de bine. Și iar se mai uită. Și atunci prinse privirea învăluitoare, curioasă a fetei, care repede își aruncă ochii aiurea, se încruntă și se roși puțin.

Ii ședea bine când se roșia...

Flăcăul se așeză pe o piatră în fața ei și își dete pălăria rotundă pe creștet. Surâdea sfios și ochii aveau o lumină bună:

— O să ne apuce seara în valea asta...

tinerilor nu numai cunoştinţe din carte, ci şi cinste şi omenie, fără de cari însuşiri un popor nu şi poate ajunge ţânta dorită. Afară de luminarea minţii şcoala este chemată a cultiva şi nobilita inima. Un om lipsit de cultura inimei nu este aceea ce ar trebui să fie. Vă rog deci din adâncul inimei mele, pe d-voastră ca părinţi să trimiteţi copii regulat la şcoală, nu numai pentru ca să aveţi mângăierea dorită la bătrâneţe, ci şi pentru binele şi fericirea lor, care fericire să răsfrânge mai târziu asupra întregului nostru neam«.

După terminare ne-am îndepărtat cu toţi pe la vetrele noastre cugetându-ne la cuvintele bunului păstor al acestei comune.

(n.—a.)

Maxime.

Spiritele mediocre condamnă de obiceiu tot ce trece peste înţelegerea lor.

*

Ceea ce ne face nesuferită vanitatea altora este, că ea o răneşte pe a noastră.

*

Spiritul uneori la întâmplare ne foloseşte ca să facem prostii.

*

Puţini oameni ştiu să fie bătrâni.

*

Iertăm cu uşurinţă amicilor noştri scăderile cari nu ne privesc.

La Rochefoucauld.

Lucrările agricole în luna Septemvrie.

— Urmare. —

Recolta cartofului.

Când vrejii încep a se usca şi pojghiţa de pe cartofi (tubercule) frecată între degete nu se mai deslipeşte, este semn că materia făinoasă (fecula) ce cartofii conţin este destul de făcută. Recolta se face cu un anumit plug ori cu sapă. Cartofii recoltaţi se fac grămezi mai mari şi se lasă pe câmp vre-o câteva zile, ca să se mai svânte de prisosul de apă ce conţin; noaptea însă, ca să nu cadă rouă pe ei, se acopere cu vrejii lor, iar ziua se lasă în bătaia soarelui şi a vântului. Peste iarnă cartofii se păstrează în pivniţe sau în gropi.

Locul unde se fac gropile trebue puţin ridicat şi bine uscat. Gropile trebue să fie adânci de un metru şi tot atât de largi, deci numărul gropilor depinde de cătăţimea de tubercule ce se pot recolta de pe un hectar, care poate să fie de 20—40 mii de kg. şi chiar şi mai mult. Pe fundul gropii ca şi împrejur, se pune un strat de pae, după aceea se pune un rând de cartofi şi un strat de pae gros ca de 3—5 cm.; astfel se urmează până ce groapa s'a umplut; deasupra gropii se pune un strat de pae gros de 50 cm. şi peste pae un strat de pământ de 30—60 cm. Mai înainte de a pune cartofii în gropi se aleg pentru mâncare şi cei destinaţi pentru sămânat. După aceea se aruncă peste ei praf de var nestins, ca să se svânteze de prea multă umezeală; varul, mai omoară orice urmă de boală, de care ar putea suferi cartofii în timpul iernii. Cartofii în pivniţă se păstrează în nisip bine uscat.

Culesul porumbului.

Porumbul sămânat la timp se poate culege în această lună. Culesul se poate face sau fără foi sau cu foile pe ştulete, când sunt mai multe braţe. Foile de pe ştulete dau o bună hrană pentru vite, şi sunt bune la umplerea saltelelor, mai cu samă la saltelele, pe cari dorm copiii cei mici.

După ce s'a cules porumbul, se duce acasă unde se pune în pătule şi se păstrează până ce se treeră; iar cocenii se tae, se fac mici snopi, apoi se duc acasă unde se păstrează până ce se dau vitelor ca hrană.

Pătulul sau coşarul în care se păstrează porumbul, trebue să fie îngust ridicat dela pământ de 1 m. şi aşezat de-a curmezişul vântului ce bate în acea localitate şi bine acoperite.

Sătenii agricultori cari produc porumb puţin, îl pot păstrà chiar în podul casei, unde se poate usca mai bine, chiar dacă porumbul la cules n'a fost destul de copt, fiindcă în acest caz se poate întoarce cu o lopată de lemn şi astfel se înlesneşte uscarea porumbului. Porumbul poate să producă la hectar 10—16 hectolitri boabe.

Recolta sfeclelor.

Recolta se poate face cu furca de fier cu 3—4 dinţi, cu casmaua ori cu un anumit plug. După ce s'a recoltat, se tae toate foile de pe rădăcini afară de vre-o câteva rădăcini destinate pentru sămânţă. La aceste se lasă trei foi dela mijloc. După ce s'au tăiat foile, se fac grămezi şi se lasă în bătaia soarelui şi a vântului vre o trei zile, iar peste noapte grămezile se acoper cu foi, ca să fie ferite de rouă sau brumă din timpul nopţii.

Sfeclele se păstrează în gropi ca şi cartofii, afară de sfecle de sămânţă cari se păstrează în pivniţă în nisip. Se face o groapă în pământ cam de 1 m. adâncime şi 2 m. lungime. Pe fundul gropii ca şi pe margine trebue să se pună un strat de pae. După aceea se aşează sfeclele în groapă şi chiar afară din groapă până la înălţimea de 1 m. şi chiar mai mult; apoi se acoperă cu un strat de pae gros de 50 cm. şi peste pae se pune unul de pământ, ca apa de ploaie să nu poată să străbată la sfecle.

(Va urma.)

Cum să se oltuiască grâul contra tăciunelui.

Hotoan, 21/IX 1908.

In nr. 195 al „Gazetei Transilvaniei« numărul de Duminecă, se publică »Lucrările agricole în luna lui Septemvrie. Pentru cereale.« Acest articol ar avea între altele menirea de a învăţa, cum să se oltuiască grâul contra tăciunelui, dar espunerea mi-se pare atât de fără înţeles, încât poporul, pentru a cărui instruire să scriu numerii Gazetei de Duminecă, nu va putea scoate din acela nici un folos practic. Fără a prejudica cunoştinţelor economice ale autorului, (Articolul l'am reprodus din revista »Albina« — Red. G. Tr.) în prima parte a articolului său, voesc a da pe scurt o învăţătură despre oltuitul grâului, celor ce au lipsă de aceasta, după esperienţe economice de 35 de ani.

Tăciunele e un fel de burete ce stă pitulat în crepăturiţa grăuntelui de grâu şi e atât de mititel încât nu-l poţi observa cu ochii liberi. Ştiinţa economică nu a aflat până acum un leac, cu care să poţi nimici acest burete cu desăvârşire. *Piatra vânătă* este cunoscută până acum de cel mai bun leac spre a putea nimici puterea de încolţire a buretelui de tăciune.

Leacul se prepareazā astfel:

La doi hectolitri grâu este de ajuns un jumătate klg. (1/2) piatră vânătă, către care e bine să adaugi şi una lingură de sare de cuhnă. Piatra vânătă topită în apă caldă o vei spori cu atâta apă rece, încât tot la câte 30 litri grâu să ajungă câte o litră zamă de aceasta. Toarnă grâul într'o covată, ciubăr sau alt vas, stropeşte cu zamă dintr'un litru, mestecat bine, încât toate boabele de grâu să ajungă a fi umezite, pune-l în sac şi a doua zi îl samănă

Altoirea aceasta să se facă totdeauna seara, ca noaptea stând grâul peste olaltă în sac, să opereze puterea distrugătoare a pietrei vânete.

La cas că, din ori-ce cauză, a doua zi nu s'ar putea frământa acest grâu, atunci să se întindă pe podul casei, a şurei sau în ori-ce alt-ce alt loc svântat, scutit de ploaie, şi ca să nu ajungă galiţele a mânca din el. După-ce s'a svântat, îl poţi ţinea în saci până vine rândul la sămânat.

N. Pătcaşiu,
preot.

Imprumuturi ieftine.

— Pentru prăsitorii de vite —

Subscrisul comitet central acoardă (dă) împrumuturi replătibile în 4 rate semestrale şi cu 5% interese, acelor economi de vite din comitatul Sibiiu, cari doresc să se provadă cu vite de prăsilă de soiu ales.

Imprumuturile se dau cu preferinţă membrilor reuniunei, pe lângă obligaţiune cu doi cavenţi (chizeşi) siguri.

La primirea împrumutului cumpărătorul are să aducă la cunoştinţa comitetului numele vânzătorului şi soiul vitei de cumpărat.

Datornicii nemembri, au să se înscrie în şirul membrilor.

Sibiiu, 7 Septemvrie n. 1908.

Comitetul central al »Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu«.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Vic. Tordăşianu*, secretar.

MULTE ŞI DE TOATE.

Şandor la Viena.

Un Săcui împintenat
Drept la Viena a plecat
A plecat să-şi târguiască
O căruţă boierească.

Ajungând la Viena, el
Trase 'n grabă la hotel
Ca îndată să se culce
Şi să tragă un somn dulce.

Era însă în hotel
Lume multă fel de fel
Cari dormeau pe 'nghesuite
Şi visau nevisuite.

Bietul Şandor fu condus
De un chelner tocmai sus
Tot urcând mulţimi de trepte
Şi mai strâmbe şi mai drepte.

Aici era doar un pat
Ocupat d'un biet soldat
Care sforăia în pace
Că atunci n'avea ce face.

Ca să nu zic vorbă rea
Mai era ş'o canapea
Kérem, Şandor se rosteşte
Altă szoba nu mai este?

Nincsen alta draghe domn
Dar durmiţi aici un somn
Zice chelnerul şi-arată
Canapeaua deşuchiată.

Jól van, io se culci aici
Dar ascultă ce i-o zici,
Să scoli dimineţi la mine
Că dam bacşiş bun la tine.

Apoi Şandor s'a culcat
Chelnerul s'a depărtat
Ş-apoi des de dimineaţă
S'a întors ca o paiaţă.

Şi precum i-a poruncit
Pe Şandor mi l'a trezit,
Şandor speriat să scoală
Umblă iute şi să spală.

Apoi cum era pripit
Şi de somn cam năucit
Pune 'n graba lui cea mare
Altă haină pe spinare.

Ei anume s'a îmbrăcat
Cu mantaua de soldat
Şi 'ncepu în grab' să sară
Câte trei trepte de scară.

Dar deodată stă pe loc
Şi să miră ca de foc
Că să vede în oglindă
Ca în doniţa din tindă.

Kérem, zice! — seara spus
Când venit cu chelner sus
Că la mine pus picioare,
Când o fi la el cinci oare.

El măgarul a sculat
Nu la min' ci la soldat!

. . . .

Ş'atunci iute s'a culcat
Şi la ameazi s'a sculat.

De sub Suru.

*

Două broaşte uriaşe.

După cum anunţă »Daily Mail«, cele două broaşte ţestoase uriaşe din grădina zoologică din Londra: »Metusaleh« în vrîstă de 250 de ani, şi »Heinrich« de 200 de ani, au fost aşezate de două săptămâni pentru somnul lor de iarnă la ţevile de încălzit cu aburi.

»Motusaleh« a adormit numai de cât şi probabil că va dormi tun toată iarna; cel puţin până acum nu s'a mişcat nici un milimetru din loc.

»Heinrich« dimpotrivă a dat paznicilor de lucru. Soarele din zilele din urmă a avut o influinţă ciudată asupra acestei broaşte ţestoase; ea se mişcă acum în somn de colo până colo; ziua face chiar un chilometru în totul, apoi doarme iarăş tun, departe de culcuş.

Fiind-că o răcire a acestei »antichităţi« ar fi foarte primejdioasă, la ori-ce oră e gata o mică armată de paznici cari duc broasca la culcuşul ei.

Când vine iar o zi caldă, Heinrich aruncă învălişul şi începe să umble de colo până colo. Când umblă în somn, broasca nu mănâncă nimic; atâta doar că năcăjeşte pe paznici, cari trebue s'o caute şi s'o aducă la locul ei.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Fata murmură ceva, se suci pe peatră şi îşi căta din ochi legătura. Voinicul o întrebă:

— Văd că te zoreşti? De ce te zoreşti? Vrei să ajungi mai repede între oameni. Ce bine o să afli pe acolo?...

Glasul lui se făcuse mai adânc, mai blajin. Ea rămăsese cu capul în piept.

— Unde-o să te duci? N'am putut răbda eu răutatea oraşului; ce-o să te faci tu, biată fată neştiutoare?

Fata clătină din cap, desnădăjduită.

— Lasă-l oraşul; bine nu te-aşteaptă... Oamenii când sunt mulţi, sunt răi...

Fata îşi apăsă palmele pe faţă, apoi ridică fruntea şi îl privi. La urmă izbucni:

— Ce să mă fac? Ce să mă fac? De ticăloşie am fugit din satul meu... Unde să mă duc? Singură pe lume! Spune-mi dumneata. Eşti călător ca şi mine. Doamne! Ce păcate avui eu de ispăşit... că nu mă ştiu vinovată cu nimic... Mai bine mă aruncam de vre-o stâncă, ori mă înjunghiam...

Şi rămase cu ochii aiuriţi, privind în depărtări.

— De ce vorbeşti aşa... ai uitat ce spuneai adineaură: mare e Dumnezeu...

Tăcură mult timp.

Larga vale cu toate florile ei încremenise sub o lumină galbenă care umpluse tot cerul. Munţii păreau de ametist... Şi atât de liniştit era văsduhul că nici un fluture nu îndrăznia să bată din aripi şi nici tremuriciul nu se mai mişca pe firul lui subţire. Fata rămăsese neclintită. In ochii ei se răsfrângea lumina apusului. Flăcăul, nemişcat şi el, o privia necontenit. Singură şuviţa de apă alunecă pe bârnele fântânii şi se prelingea, tăcută ca şi ei. Puţină şi sfioasă cum era, îşi făcea şi ea drum în lume şi sub paza lui Dumnezeu îşi îndeplinea ursita, dând dovadă că e loc sub cer şi pentru cei mărunţi...

Incet-încet se stinsese durerea din ochii fetei. Şi după un timp ridică pe nesimţite ochii spre flăcău. Apoi iar îi coborî: ce bune erau privirile tânărului care se uita încrezător în apus! Deodată un gând lumină în mintea fetei. Dar îl lăsă să piară... Nu se poate! Păreri!... Alta e ursita ei de pribeagă! Şi ca să se încredinţeze că s'a înşelat, ridică ochii. Iar tânărul o privia acum cu atâta iubire şi milă, că ea nu-şi putu opri un suspin de nelinişte şi nădejde. Apoi inima începu să i se zbată puternic. Flăcăul vorbia rar:

— In zadar nu ne-o fi adus D-zeu pe lume... Noi ne credem slabi şi prigoniţi şi poate atunci ne e aproape norocul... Cum te chiamă pe tine...

Fata abia şopti:

— Sanda...

Flăcăul se apropie mai mult de ea şi cu glasul hotărît şi molcăm îi zise:

— Sando,... uită-te la mine... Sando... vrei tu să-mi fi nevastă?

Tot sângele pieri din obrajii fetei. Inchise ochii şi mâna i se răci în mâna flăcăului. Prin cămaşe i se simţiau bătăile inimii. Apoi două lacrămi îi alergară pe obraz şi i-se înodară în bărbie. Deschise ochii şi zise cu o sfâşietoare suferinţă în glas:

— Nu-mi amăgi sufletul... De ce să-ţi faci râs de mine?... E păcat de Dumnezeu. Nu-mi sunt destule năcazurile mele? Eu sunt săracă, oropsită. Aşa e soarta mea... Destule am pătimit eu dela cei din satul meu. De ce mă faci să mă gândesc la lucruri care nici odată nu se întâmplă... Eşti om bun şi...

Şi hotărîtă vru să se scoale să plece. Flăcăul însă îi atinse încet mâna şi o opri. Avea un surîs dureros:

— Ştiu că nu te mai încrezi în nimeni. Câte ticăloşii vei fi îndurat tu de ai ajuns astfel!... Nici eu nu m'am încrezut până acum. Dar acum mă încrez în tine. Iţi făgăduesc să-ţi fiu ocrotitor şi soţ iubitor şi te întreb: eu te-am crezut pe tine vrednică, tu mă crezi pe mine?... Ascultă, Sando. La capătul văii, în sus, începe pădurea şi în ea e un schit şi un călugăr bătrân. El o să ne cunune... Mă fac tăetor de lemne... Ne-om clădi colibă într'o poiană şi-om trăi singuri, departe de rele, unul al altuia... Şi ne-o ajuta Dumnezeu.

Câtva timp fu tăcere. Apoi fata îşi şterse lacrămile. Nu zise nimic, ci se aplecă şi sărută mâna flăcăului. El o privia cu ochii lui plini de comori de bunătate şi îi zise cu o veselie potolită şi gravă:

— Vezi tu, Sando, tot e bună lumea lui Dumnezeu că ne îngădue să ne facem singuri norocul.

Apoi porniră tăcuţi, unul lângă altul, în susul văii, făcându-şi prin ierburi cărare nouă.

O stea licărea deasupra iubirii lor umilite. Şi încet, în adâncul albastru, se aprinseră, una câte una, lumini depărtate şi line ca la un început de sărbătoare a cerului.

(„Convorbiri Literare".) *G. Vâlsan.*

Nr. 15631—1908.

In causa comasaţiei al hotarului „Pojanei“ după teritorul oraşului Brassó se publică următoarea:

Szám 8184/908.
polg.

HIRDETÉS.

Közhirré teszem, hogy a Brassó város határához tartozó „Pojána“ nevü — a 12730—13061 helyrajzi számu birtokrészletekből álló — határrésznek tagositása tehát részleges tagositás iránt folyamatban levő birtokrendezési ügyben a brassói kir. törvényszéknek 6676/908 polg. szám alatt hozott végzésével alólirt mint eljáró biró az elömunkálatok vezetése és teljesitése végett kiküldetvén, ennélfogva az 1908 évi 500 I. M. számu alatt kiadott utasitás 64. §-a értelmében az elömunkálatok megkezdésére, nevezetesen az érdekelt felek képviseletének rendezése, a földmérő megválasztása, a költségelőirányzat elkészitése valamint azon bizottság tagjainak, mely az e részben fennálló szabályok értelmében a városi közegeket a birtokrendezési költségjárulékok körüli teendőkben ellenőrzi (1908 évi 800. I. M. számu rendelet 21 §-a) megválasztása végett tárgyalási határnapul az 1908. évi szeptember hó 26. napjának délelőtti 8 óráját Brassóban a kir. törvényszéknél — az igazságügyi palóta I. emeleti 68. számu termébe — ezennél kitüzöm, melyre az összes érdekelteket azzal a figyelmeztetéssel idézem meg, hogy a fennebb hivatkozott utásitás 55. §-ának 2. bekezdése szerint a szabályszerüen megidézett felek elmaradása a kitüzött tárgyalás megtartását nem akadályozza.

Egyuttal a birtokrendezésre jogositott földmérőket felhivom, hogy azok, a kik ebben az ügyben a földmérői teendőket elválalni szándékoznak, a szerződési pontozatok előterjesztése mellett ajánlataikat a fennebb kitüzött határnap előtt hozzám, vagy az érdekelt felekhez küldjék be.

A fennebb kitüzött határnapról a már többször idézett utasitás 64. §-ának utolsó bekezdése értelmében a közérdeket érintő esetleges észrevételek megtétele, s ez okból a tárgyaláson való megjelenhetés céljából Brassóvármegye tiszti ügyészét Brassóvármegye árvaszékét Brassóváros árvaszékét, a brassó megyei m. kir. államépitészeti hivatalt, a brassói m. kir. kulturmérnöki hivatalt, a m. kir. államvasutak igazgatóságát, a brassói m. kir. állami-erdőhivatalt, a brassói kir. erdőtelügyelőséget és a sepsiszentgyörgyi állattenyésztési m. kir. kerületi felügyelőségét is értesitem.

Brassó, 1908. évi szeptember hó 7-én.

A kir. törvényszék nevében
Ábrahám István,
eljáró kir. törvényszéki biró.

Brassó, în 20 Sept. 1908

375,2—3. *Magistratul orăşenesc.*

Nr. 15864/908.

PUBLICAŢIUNE.

Pe baza recercării On tribunal regesc din loc se aduce la cunoştinţa publică, ca On. acela în privinţa comasării locurilor din „**Pojana**“ aflătoare pe hotarul comunei Brassó a emis următoarea resoluţiune:

6676—908. polg. szám.

Végzés.

Brassó város határához tartozó „Pojána“ nevü 12730—13061. helyrajzi számu birtokrészletekből álló határrésznek tagositása folyamatba tett birtokrendezési ügyben a megengedhetőség kérdésében a 10348—907. polg. szám alatt hozott elsőfokú birósági itélet és az ezt helybenhagyó a 894—908. szám alatt hozott kir. itélőtáblai itélet jogerőre emelkedett.

Ennélfogva a kir. törvényszék ebben a részleges tagositási ügyben az elömunkálatok megkezdését és teljesitését elrendelni és az 1908. évi március hó 20-ik napján 500—908. I. M. szám alatt kiadott utasitás 51. §-a értelmében az elömunkálatok vezetése és teljesitése végett Ábrahám István kir. törvényszéki birót ezennel kiküldi azzal, hogy a nevezett kiküldött biró mint eljáró biró e birtokrendezés összes elömunkálataiban hivatalból és önállóan fog eljárni.

Erről a kir. törvényszék Abrahám István kir. törvényszéki birót, a vonatkozó ügyiratok kiadása mellett, továbbá az érdekelt feleket, illetőleg képviselőiket a jelen végzés kézbesitése, illetőleg a Brassó szab. kir. város területén és a szomszédos községek területén szokott módon leendő közhirrététel utján értesiti.

Brassó, 1908. szept. hó 7-én.

A brassói kir. törvényszék mint úrbéri biróság ülésébõl.

Dr. Jahn Frigyes, elnök. **Zakariás,** jegyző.

Brassó, în 18 Septemvrie 1908.

(325,2—3.) *Magistratul orăşenesc.*

Nr. cons. 6290—1908.

Publicare de licitaţiune.

Pentru esarândarea podului cu drept de vamă dintre opidul Blaj şi comuna Veza şi a celui din jos a satului Blaj, adecă a **podurilor cu drept de vamă de peste Târnava-mare şi Târnava-mică** apartinătoare Domiului Metropolitan gr. cat. de Alba-Julia şi Făgăraş, ce va avea loc în Blaj la **22 Oct. n. 1908 la 11 oare a. m.** în cancelaria advocaţială archidiecesană.

Podurile mai sus amintite se vor esarânda pe 3 ani succesivi de la 1 Ianuarie 1909 n. începând.

Preţul de strigare este 4200 cor.

Condiţiile de esarêndare se pot vedea în cancelaria advocatului arhidiecesan.

Cei ce doresc a lua parte la licitaţie, sunt obligaţi a depune un vadiu de 420 cor. în bani gata, ori în hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la acel termin se vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile de esarândare.

Blaj, la 22 Sept. 1908.

Dr. Juliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(328,1—2.)

Nr. cons. 6290—1908.

Publicare de licitaţiune.

Pentru esarândarea vămii târgului din oraşul Blaj şi din comuna Mănărade se va ţinea licitaţiune publisă în **Blaj la 22 Oct. n. 1908 la 11 oare a. m.** în cancelaria advocaţială arhidiecesană.

Dreptul apaţţinător fondului Catedralei de a culege vama târgului din Blaj şi Mănărade se va esarânda **pe 3 ani** succesivi din 1 Ianuarie 1909 începând.

Preţul de strigare este 6000 cor.

Condiţiile de licitare şi esarândare se pot vedea în cancelaria advocatului archidiecesan.

Cei ce doresc a lua parte la licitaţie, sunt obligaţi a depune un vadiu de 600 cor. in bani gata, ori hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la terminul de sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile de esarândare.

Blaj, la 22 Septemvrie 1908.

Dr. Juliu Maniu,
advocat archidiecezan

(328,1—2.)

Nr. 379—1908.

Publicaţiune.

Mercuri în 30 Septemvrie a. c. st. n. la 10 oare a. m. se va ţinea în cancelaria subscrisei administraţiunei silvanale în Brassó o pertractare de ofert închisă în privinţa vânsărei a ca 200 stânjeni blane de fag şi 50 stânjeni creci de fag, din tăetura pentru 1909 „Susaica“ (Poiană) a scrisului oraş.

Ofertele înscris şi timbrate, provăzută cu 60 cor. vadiu, şi care trebue să ţină declaraţiunea cumpărătorului că cunoaşte condiţiunele de ofert şi se supune acelora necondiţionat sunt a se înainta la acest oficiu până în ziua susnumită. În ofert să fie declarat pentru 1 metru de blane şi pentru 1 metru creci.

Amănuntele condiţiunilor de ofert se pot vedea la acest oficiu.

Brassó, în 15 Septemvrie 1908.

Administraţiunea silvanală oraş-Timiş.

329,1—1.

Sz. 3281—1908. szb.

Pályázati hirdetmény.

Fogaras vármegye, Alsó-árpást járásban megüresedett Allsó-visti 13427 lélekszámmal biró körorvost állásra ezennel pályázatot hirdetek, és ezen állást elnyerni óhajtókat felhivom, hogy : z 1876 évi XIV t. cz. 143 §-ában illetve az 1883 évi I. t. cz. 9 §-ában előirt képzettségüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket folyó évi Október hó 15-ig déli 12 óráig hivatalomhoz annál inkább benyujtsék, mert később érkező folyamodványok nem lesznek tekintetbe véve.

A körorvos székhelye Alsó-vist.

Javadalmazás 1600 korona évi fizetés, 400 korona utiátalány és 400 korona lakbér, melyösszeg az állampénztárból utólagosan fizettetik, továbbá a szabályrendeletileg megállapitott látogatási dijak.

A körorvos jegyesult a jegyzőtt nyugdij intézetbe belépni. Házi gyogyszertár elnyerése is kilátásba van helyezve.

Köteles azonban a körorvos a községeket havankint kétszer rendesen látogatni és a vagyontalan betegeket ingyen gyógykezelni.

A megválasztott körorvos köteles állását 8 nap alatt elfoglalni.

A választás napját később fogom kitüzni.

Alsó-árpás, 1908. évi szeptember hó 23-án.

Bokross Emil,
főszolgabiró.

(330,1—3.)

Nr. 373—1908.

PUBLICAŢIUNE.

Vineri, în 25 Septembre a. c. la 10 oare a. m. să va da pe calea licitaţiunei verbale în cancelaria oficiului forest. Brassó, lemnele rămase îndărăt în tăietura veche „Vladiţ“ 1317 dărabe de fag buşteni din picioare cu 900 metri cubici, din aceste lemne da 40% blane de fag şi 60% coade. Preţuite preţul strigărei 1260 coroane. Ca vadiu a se depune 126 coroane.

Condiţiunile mai deaproape să pot vedea în cancelaria oficiului administrativ.

Brassó, în 9 Septemvre 1908.

Adminis. pădurii oraş-Timiş.

(319,2—2)

Nr. 372—908.

PUBLICAŢIUNE.

Vineri în 25 Septemvrie a. c. la 10 oare a. m. să vinde pe calea licitaţiunei verbale în cancelaria subscrisei administraţiuni lemnele rămase în picioare din tăetura „Vaucsa de jos“ parcelată şi adecă:

1)	Parcela Nr. 1:	133 buc. de fag cu	90 m³.	preţul strigărei	164 cor.
2)	„ „ 2:	110 „ „ „ „	122 „	„ „	220 „
3)	„ „ 3:	413 „ „ „ „	116 „	„ „	209 „
4)	„ „ 4:	171 „ „ „ „	142 „	„ „	298 „
5)	„ „ 5:	380 „ „ „ „	220 „	„ „	440 „
6)	„ „ 6:	207 „ „ „ „	318 „	„ „	670 „
7)	„ „ 7:	152 „ „ „ „	225 „	„ „	472 „
8)	„ „ 8:	232 „ „ „ „	216 „	„ „	456 „
9)	„ „ 9:	146 „ „ „ „	165 „	„ „	313 „
10)	„ „ 10:	33 „ „ „ „	49 „	„ „	90 „

Fiecare parcelă se va licita separat. Inainte de licitare a depune ca vadiu 10% din preţu strigărei. Condiţiunile mai deaproape şi registru de primire să pot lua în vedere la mine.

Brassó, 10 Septemvrie 1908.

319,2—2. **Administraţia forestieră oraş-Timiş.**

Nr. 339/1908.

Publicaţiune.

Luni în 5 Octomvrie a. c. la 10 oare a. m. se va ţinea în cancelaria administraţiunei pădurilor oraş. Timiş în Brassó o licitaţiune cu oferte în scris pentru darea în arândă a următoarelor locuri de păşune în pădure din oraş-Timiş pe timp de 6 ani dela 1 Ianuarie 1908 până la finea anului 1914.

A) Revirul oraş-Timiş:

I. Obiect de păşune: Trainer. Crucur mic, Timiş-Vára, Valea vămii, Lamba mică.

a) păşune de pădure 798.12 K. J.
b) livezile . . . . 16.64 „ „
} suma 814.76 K. J.

B) Revirul Timiş:

VII. Obiect de păşune: Lamba mare, Valea morari, Drăgavölgy (piscul richiti).

a) pădure: . . . . . 1042.16 K. J.
b) livezile . . . . . 7.65 „ „
} suma 1049.81 K. J.

Fie-care obiect deosebit se va da în arêndă.

Oferte închise, timbrate în ordine şi scris cu sumele oferite şi cu declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile şi se supune acelora, sunt a se presenta la administraţia pădurilor oraş-Timiş până la 5 Oct. a. c. la 10 oare a. m.

Condiţiunile de arêndare se pot lua în vedere în cancelaria subscrisei administraţiuni.

Brassó, în 19 Sept. 1908.

Administraţia pădurilor oraş-Timiş.

Nr. 360—1908.

Publicațiune.

Pentru producerea și transportul în magazinul orășenesc lemne de foc de fag se va ținea în **3 October st. n. Sâmbătă la 10 oare** a. m. o licitațiune cu oferte în cancelaria subscrisei administrațiuni forestieră. Quantul este:

I. Pădurea orășenească:

a) In Putreda: 800 m. blane de fag.
200 „ creci „ „
Ca vadiu este depus 100 de coroane.

b) In Götlnervölgy (Valea șindilii: 1600 m. blane de fag.
400 „ creci „ „
Ca vadiu este depus 100 de coroane.

Amatorii va presenta ofertele lor în scris și timbrată cu vadiu deasupra, tot deodată vor declara prețul pentru producerea și transportul de un stânjen (á 4 metri).

Ofertele astfel instruite a se prezenta până la 3 Octomvre st n. la 10 oare a. m.

Condițiunile detailate se pot vedea în biroul acestui oficiu.

Brassó, 15 Septemvrie 15.

329,1—1. **Administrațiunea forestieră oraș-Timiș.**

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.